

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΙΕ΄ - ΣΥΝΟΔΟΣ Α΄

ΕΚΘΕΣΗ

ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ 2013

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I.	ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ – ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.....	3
II.	ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΑ ΠΟΥ ΚΛΗΘΗΚΑΝ ΣΕ ΑΚΡΟΑΣΗ.....	5
III.	ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ.....	11
	A. Εισαγωγικό σημείωμα του Προέδρου της Επιτροπής, κ. Κωνσταντίνου Κόλλια	12
	B. Επιχειρηματική ανταγωνιστικότητα και σύνδεση της καινοτόμου εφαρμοσμένης έρευνας με την παραγωγή, την οικονομία, της αγοράς και τις ανάγκες της χώρας.	
	Εισηγητής: Εμμανουήλ Κόνσολας.....	15
	Γ. Πλαίσιο λειτουργίας των ερευνητικών φορέων	
	Εισηγητής: Οδυσσέας Κωνσταντινόπουλος.....	21
	Δ. Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων στον τομέα της έρευνας και της τεχνολογίας	
	Εισηγήτρια: Αικατερίνη Μάρκου.....	28
	Ε. Αποτίμηση – Προτάσεις του ΣΥΡΙΖΑ-ΕΚΜ	
	Εισηγήτρια: Θεανώ Φωτίου.....	38
	ΣΤ. Αποτίμηση – Προτάσεις των «ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ»	
	Εισηγητής: Κωνσταντίνος Γιοβανόπουλος.....	50
IV.	ΕΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.....	54
V.	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ Ι.Τ.Ε. ΚΡΗΤΗΣ.....	55
	A. Προτάσεις – Θέματα που απασχολούν τα Ερευνητικά Κέντρα	
	Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας Κρήτης.....	56
	B. Προτάσεις – Θέσεις του Συλλόγου Ερευνητών	
	Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας Κρήτης.....	59
	Γ. Προτάσεις – Θέσεις του Συλλόγου Εργαζομένων	
	Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας Κρήτης.....	63

I. ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ – ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Κατά την Α Τακτική Σύνοδο της ΙΕ΄ Περιόδου, η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Έρευνας και Τεχνολογίας συνεστήθη με την υπ' αριθμ. 9365/6664 από 23 Ιουλίου 2012 απόφαση του Προέδρου της Βουλής, όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα, σύμφωνα με το άρθρο 43Α του Κανονισμού της Βουλής.

Η Επιτροπή συγκροτείται από είκοσι πέντε (25) Μέλη και αποτελέστηκε από τους Βουλευτές κ.κ. κ.κ. Απόστολο Βεσυρόπουλο, Γεώργιο Βλάχο, Αθανάσιο Δαβάκη, Χρήστο Κέλλα, Κωνσταντίνο Κόλλια, Εμμανουήλ Κόνσολα, Κωνσταντίνο Κουτσογιαννακόπουλο, Αθανάσιο Μπούρα, Μάξιμο Σενετάκη, Κωνσταντίνο Σκρέκα, Δημήτριο Χριστογιάννη, Ιωάννη Αμανατίδη, Κωνσταντίνο Δερμιτζάκη, Ευάγγελο Διαμαντόπουλο, Χουσεΐν Ζεϊμπέκ, Αϊχάν Καρά Γιουσούφ, Θεανώ Φωτίου, Συμεών Κεδίκογλου, Οδυσσέα Κωνσταντινόπουλο, Θεόδωρο Παραστατίδη, Κωνσταντίνο Γιοβανόπουλο, Σταυρούλα Ξουλίδου, Νικόλαο Κούζηλο, Αικατερίνη Μάρκου και Γεώργιο Λαμπρούλη.

Πρόεδρος της Επιτροπής εξελέγη, στις 6 Σεπτεμβρίου 2012, ο κ. Κωνσταντίνος Κόλλιας. Το αξίωμα του Α΄ Αντιπροέδρου της Επιτροπής κατέλαβε η κυρία Θεανώ Φωτίου και του Β΄ Αντιπροέδρου ο κ. Θεόδωρος Παραστατίδης.

Ο Βουλευτής κ. Γεώργιος Βλάχος που περιλαμβάνετο στην αρχική σύνθεση αντικαταστάθηκε από τον Βουλευτή, κ. Ηλία Βλαχογιάννη, με την υπ' αριθμ. 12095/8436 από 1 Οκτωβρίου 2012 απόφαση του Προέδρου της Βουλής.

Επίσης, με τις υπ' αριθμ. 7185/4891 από 3 Ιουλίου 2013 και 7418/5049 από 11 Ιουλίου 2013 αποφάσεις του Προέδρου της Βουλής αντικαταστάθηκαν οι Βουλευτές κ.κ. Αθανάσιος Δαβάκης και Συμεών Κεδίκογλου, που κατέλαβαν υπουργικό αξίωμα, μετά τον ανασχηματισμό της 25^{ης} Ιουνίου 2013. Νέα μέλη της Επιτροπής ορίστηκαν οι Βουλευτές κυρία Ελένη Μακρή-Θεοδώρου και κ. Αθανάσιος (Θάνος) Μωραΐτης.

Σύμφωνα με το άρθρο 43Α του Κανονισμού της Βουλής, το πλαίσιο των εργασιών της Επιτροπής προσδιορίζεται ως ακολούθως:

«Αντικείμενο της επιτροπής έρευνας και τεχνολογίας είναι η παρακολούθηση των εξελίξεων στην επιστημονική έρευνα και την τεχνολογία και η αξιολόγησή τους. Επίσης, αντικείμενο της επιτροπής αυτής είναι η μελέτη και η παρακολούθηση ζητημάτων βιοηθικής. Η επιτροπή συμβάλλει συμβουλευτικά στη λήψη αποφάσεων και στη χάραξη στρατηγικών τόσο για την έρευνα όσο και την τεχνολογία σε εθνικό

επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα κοινωνικά, οικονομικά, πολιτικά, επιστημονικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά της χώρας μας.

Για την επίτευξη του σκοπού της η επιτροπή μπορεί να συνδέεται, επί θεματικής βάσης, με ανάλογες δραστηριότητες των κοινοβουλίων άλλων χωρών, διεθνών οργανισμών, κρατικών ή μη κυβερνητικών οργανώσεων, ιδρυμάτων, ερευνητικών κέντρων κ.ά., επίσης να ενθαρρύνει τη διεθνή συνεργασία, ιδίως εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στους τομείς της έρευνας, της τεχνολογίας και της τεχνολογικής αποτίμησης, καθώς και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αντίστοιχων κοινοβουλευτικών σωμάτων».

Η Επιτροπή πραγματοποίησε είκοσι μία (21) συνεδριάσεις, συνολικής διάρκειας 41 ωρών, κατά τις οποίες εκλήθησαν σε ακρόαση, προς ενημέρωση των μελών της ο Γενικός Γραμματέας Έρευνας και Τεχνολογίας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, Ακαδημαϊκοί Καθηγητές, ερευνητές και ειδικοί επιστήμονες, δημόσιοι λειτουργοί και εκπρόσωποι Φορέων, όπως εμφανίζεται στο αντίστοιχο Κεφάλαιο της Έκθεσης.

II. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΑ ΠΟΥ ΚΛΗΘΗΚΑΝ ΣΕ ΑΚΡΟΑΣΗ

1. Συνεδρίαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2012

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Εκλογή Προεδρείου.

2. Συνεδρίαση της 19ης Σεπτεμβρίου 2012

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Προγραμματισμός του έργου της Επιτροπής.

3. Συνεδρίαση της 27ης Σεπτεμβρίου 2012

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από τον Γενικό Γραμματέα Έρευνας και Τεχνολογίας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, κ. Βασίλειο Μάγκλαρη, σχετικά με τις δραστηριότητες και τον προγραμματισμό του έργου της Γενικής Γραμματείας.

4. Συνεδρίαση της 18ης Οκτωβρίου 2012

Θέματα ημερήσιας διάταξης:

1. Παρουσίαση του έργου της Επιτροπής Βιομηχανίας, Έρευνας και Ενέργειας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

2. Στρατηγική και δράσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής («Ψηφιακή Ατζέντα», Ηλεκτρονική διακυβέρνηση, e-practice).

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν ο επικεφαλής του Γραφείου Ενημέρωσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην Ελλάδα, κ. Λεωνίδας Αντωνακόπουλος και της Αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα, κ. Πάνος Καρβούνης, αντίστοιχα.

5. Συνεδρίαση της 31ης Οκτωβρίου 2012

Θέματα ημερήσιας διάταξης:

1. Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής για το έργο, που υλοποιεί η Υπηρεσία Εφαρμογής Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων της Βουλής των Ελλήνων στον τομέα προηγμένων κοινοβουλευτικών τεχνολογικών εφαρμογών.

2. Παρουσίαση, σχετικά με το υποστηρικτικό έργο και τις διεθνείς συνεργασίες του Τμήματος Μελετών Οικονομίας, Περιβάλλοντος και Τεχνολογίας της Βουλής των Ελλήνων.

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν ο κ. Βασίλειος Σβολόπουλος, Διδάκτωρ Παιδείας - Θετικών Επιστημών, Συντονιστής της Υπηρεσίας Εφαρμογής Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων της Βουλής των Ελλήνων και ο κ. Κωνσταντίνος Παπαδημητρίου, Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών και Προϊστάμενος του Τμήματος Μελετών Οικονομίας, Περιβάλλοντος και Τεχνολογίας της Α' Διεύθυνσης Επιστημονικών Μελετών της Βουλής των Ελλήνων.

6. Συνεδρίαση της 20ής Νοεμβρίου 2012

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Καινοτομία και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν η κυρία Αργυρώ Καραχάλιου, Υπεύθυνη συντονισμού του Προγράμματος «CIP – HELLAS» του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών και ο κ. Παναγιώτης Καρνιούρας, Συντονιστής του Δικτύου «ΠΡΑΞΗ» του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας.

7. Συνεδρίαση της 21ης Νοεμβρίου 2012

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Ο ρόλος του Εθνικού Συμβουλίου Έρευνας και Τεχνολογίας (Ε.Σ.Ε.Τ.), ως γνωμοδοτικού οργάνου για την υλοποίηση της εθνικής πολιτικής Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας.

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι Πρόεδρος και Αντιπρόεδρος του Εθνικού Συμβουλίου Έρευνας και Τεχνολογίας (Ε.Σ.Ε.Τ.), κ.κ. Σταμάτιος Κριμιζής, Επίτιμος Διευθυντής της Διοίκησης Διαστήματος και Επιστημονικός Διευθυντής του Πανεπιστημίου Johns Hopkins των Η.Π.Α. και Γεώργιος Χρούσος, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

8. Συνεδρίαση της 28ης Νοεμβρίου 2012

Θέματα ημερήσιας διάταξης:

1. Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής για το έργο, που υλοποιεί η Υπηρεσία Εφαρμογής Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων της Βουλής των Ελλήνων στον τομέα προηγμένων κοινοβουλευτικών τεχνολογικών εφαρμογών.

2. Παρουσίαση, σχετικά με το υποστηρικτικό έργο και τις διεθνείς συνεργασίες του Τμήματος Μελετών Οικονομίας, Περιβάλλοντος και Τεχνολογίας της Βουλής των Ελλήνων.

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν ο κ. Βασίλειος Σβολόπουλος, Διδάκτωρ Παιδείας - Θετικών Επιστημών, Συντονιστής της Υπηρεσίας Εφαρμογής Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων της Βουλής των Ελλήνων και ο κ. Κωνσταντίνος Παπαδημητρίου, Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών και Προϊστάμενος του Τμήματος Μελετών Οικονομίας, Περιβάλλοντος και Τεχνολογίας της Α' Διεύθυνσης Επιστημονικών Μελετών της Βουλής των Ελλήνων.

9. Συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου 2012

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Παρουσίαση του έργου του «Κοινωφελούς Ιδρύματος Ιωάννη Σ. Λάτση» στον τομέα της έρευνας.

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ. Κώστας Γαβρόγλου και Δημήτρης Αφεντούλης, Μέλος και Γραμματέας του Εκτελεστικού Συμβουλίου του Ιδρύματος, αντίστοιχα.

10. Συνεδρίαση της 15ης Ιανουαρίου 2013

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Παρουσίαση του ερευνητικού έργου του Μπενάκειου Φυτοπαθολογικού Ινστιτούτου.

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν η κυρία Κυριακούλα Μαχαίρα, Διευθύντρια του Ινστιτούτου, η κυρία Χριστίνα Βαρβέρη, Προϊσταμένη του Τμήματος Φυτοπαθολογίας και ο κ. Παναγιώτης Μυλωνάς, Προϊστάμενος του Εργαστηρίου Βιολογικής Καταπολέμησης.

11. Συνεδρίαση της 22ας Ιανουαρίου 2013

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Παρουσίαση του Ψηφιακού Θεματολογίου για την Ευρώπη.

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Γενική Διεύθυνση Επικοινωνιακών Δικτύων, Περιεχομένου και Τεχνολογιών – DG CONNECT), η κυρία Νάνσυ Pascall, ο κ. Κώστας Γληνός, ο κ. Θωμάς Σκορδάς, η κυρία Μαρία Κρίκου, η κυρία Μαριέττα Γραμμένου, καθώς και ο κ. Αργύρης Περουλάκης, από την Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα.

12. Συνεδρίαση της 12ης Φεβρουαρίου 2013

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Το έργο και οι δραστηριότητες του Εθνικού Κέντρου Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (Ε.Κ.Ε.Τ.Α.).

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν ο κ. Αθανάσιος Κωνσταντόπουλος, Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Ε.Κ.Ε.Τ.Α. και η κυρία Ελένη Πατσαϊωάννου, Εντεταλμένη Διευθύντρια του Εργαστηρίου Τεχνολογίας Σωματιδίων και Αερολυμάτων του Ινστιτούτου Χημικών Διεργασιών και Ενεργειακών Πόρων του Κέντρου.

13. Συνεδρίαση της 20ής Φεβρουαρίου 2013

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Η ανάπτυξη της βιομηχανίας Οργανικών Ηλεκτρονικών στην Ελλάδα.

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσε ο κ. Στέργιος Λογοθετίδης, Καθηγητής του Εργαστηρίου Λεπτών Υμενίων, Νανοσυστημάτων και Νανομετρολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

14. Συνεδρίαση της 13ης Μαρτίου 2013

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Παρουσίαση του έργου του Εθνικού Κέντρου Έρευνας Φυσικών Επιστημών «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ» και του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν ο Πρόεδρος του Δ.Σ. και Διευθυντής του ΕΚΕΦΕ «Δημόκριτος» Δρ. Νικόλαος Κανελλόπουλος και το μέλος του Δ.Σ. του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών, κ. Ιωάννης Δαγκλής, Καθηγητής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Διευθυντής του Ινστιτούτου Αστρονομίας, Αστροφυσικής και Διαστημικών Εφαρμογών.

15. Συνεδρίαση της 20ής Μαρτίου 2013

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Παρουσίαση του έργου του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών και του Ελληνικού Κέντρου Θαλάσσιων Ερευνών.

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν ο Διευθυντής και Πρόεδρος του Δ.Σ. του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (Ε.Κ.Κ.Ε.), κ. Θωμάς Μαλούτας και ο Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ελληνικού Κέντρου Θαλάσσιων Ερευνών (ΕΛ.ΚΕ.Θ.Ε.), κ. Κωνσταντίνος Συνολάκης.

16. Συνεδρίαση της 23ης Απριλίου 2013**Θέμα ημερήσιας διάταξης:**

Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από την Ομάδα Έκτακτων Περιστατικών Κυβερνοασφάλειας του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας (Ι.Τ.Ε.).

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν ο Διευθυντής του Ινστιτούτου Πληροφορικής του Ι.Τ.Ε., κ. Κωνσταντίνος Στεφανίδης, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Κρήτης και ο Επικεφαλής του FORTHCERT του Ι.Τ.Ε., κ. Ιωάννης Ασκοξυλάκης.

17. Συνεδρίαση της 25ης Απριλίου 2013**Θέμα ημερήσιας διάταξης:**

Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής για τις δραστηριότητες του Οργανισμού Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας.

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσε ο Πρόεδρος του Οργανισμού, κ. Κοσμάς Στυλιανίδης, Καθηγητής του Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και ο Δρ. Νικόλαος Θεοδουλίδης, Σεισμολόγος.

18. Συνεδρίαση της 28ης Μαΐου 2013**Θέμα ημερήσιας διάταξης:**

Διοργάνωση του Προγράμματος «Θερινό Σχολείο Νεανικής Επιχειρηματικότητας - YES Program», από το Τμήμα Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν η κυρία Αικατερίνη Πραματάρη, Επίκουρη Καθηγήτρια και Επιστημονική Υπεύθυνη του Προγράμματος, οι κυρίες Ευαγγελία Δεσποτίδου και Ιωάννα Κελεπούρη, Μέλη της Οργανωτικής Επιτροπής, καθώς και ο κ. Ελευθέριος Αντωνόπουλος, απόφοιτος Θερινού Σχολείου Επιχειρηματικότητας.

19. Συνεδρίαση της 12ης Ιουνίου 2013**Θέμα ημερήσιας διάταξης:**

Παρουσίαση της διαδικασίας και των στόχων του διαγωνισμού «Η Ελλάδα καινοτομεί».

Τα μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν από το Σύνδεσμο Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (Σ.Ε.Β.), οι κ.κ. Φωκίων Δεληγιάννης, Διευθυντής του Τομέα Υποδομών και Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος και Δημήτριος Βέργαδος, Συντονιστής του Γραφείου Επικοινωνίας και Δημοσίων Σχέσεων και από την Eurobank, ο κ. Ράλλης Σπανδωνίδης, Σύμβουλος Διοίκησης και η κυρία Ναταλία Χριστοδούλου, Βοηθός Γενικός Διευθυντής, Επικεφαλής του Τομέα Επικοινωνίας και Μάρκετινγκ.

20. Συνεδρίαση της 19ης Ιουνίου 2013

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Συζήτηση επί των εισηγήσεων, που θα συμπεριληφθούν στην Έκθεση της Επιτροπής και έγκριση της Έκθεσης.

21. Συνεδρίαση της 4ης Ιουλίου 2013

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Συζήτηση επί των θέσεων μελών της Επιτροπής, που θα συμπεριληφθούν στην Έκθεσή της.

III. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

A. Εισαγωγικό σημείωμα του Προέδρου της Επιτροπής κ. Κωνσταντίνου Κόλλια

Η Βουλή των Ελλήνων αναγνωρίζει τον ζωτικό ρόλο που παίζουν η έρευνα και η καινοτομία στις προοπτικές ανάπτυξης της Χώρας, προοπτικές που διαπερνούν όλο το φάσμα του κοινωνικού και παραγωγικού ιστού, ξεκινώντας από την εκπαίδευση και φτάνοντας μέχρι την οικονομία. Η παραγωγή νέων επιστημόνων, άρτια εκπαιδευμένων και εξειδικευμένων σε πολλά και ποικίλα επιστημονικά αντικείμενα, τόσο των θετικών, όσο και των θεωρητικών επιστημών, αποτελεί τη βάση για την παραγωγή νέας γνώσης, μιας γνώσης, η οποία μπορεί αποτελέσει εφαλτήριο βελτίωσης σε κάθε πτυχή της καθημερινότητας: από την υγεία και την προστασία του περιβάλλοντος μέχρι την οικονομία και αυτό ακόμα το πολιτικό σύστημα.

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Έρευνας και Τεχνολογίας, όντας το κατ' εξοχήν θεσμικό όργανο του Ελληνικού Κοινοβουλίου αρμόδιο για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των εξελίξεων στο χώρο της έρευνας και της τεχνολογίας, συνεργάστηκε κατά την τρέχουσα κοινοβουλευτική περίοδο με τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας, με κρατικούς φορείς αρμόδιους για θέματα που άπτονται των ενδιαφερόντων της Επιτροπής, καθώς και με εκπροσώπους θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αποκορύφωμα της συνεργασίας ήταν η επίσκεψη της Επιτροπής Έρευνας και Τεχνολογίας στις Βρυξέλλες, η οποία πραγματοποιήθηκε έπειτα από επίσημη πρόσκληση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Στη διάρκεια της επίσκεψης, είχαμε την ευκαιρία να ακούσουμε εισηγήσεις από Έλληνες, στελέχη της Κομισιόν, οι οποίοι μας ενημέρωσαν για τις τρέχουσες εξελίξεις στον τομέα της έρευνας, της τεχνολογίας και της καινοτομίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ιδιαίτερης μνείας χρήζει το γεγονός ότι οι καίριες παρεμβάσεις των μελών της Επιτροπής μας απέσπασαν τα θετικότερα σχόλια των εκπροσώπων της Κομισιόν, καθώς κατέδειξαν τη βαθιά και ευρεία γνώση των θεματικών πεδίων που αφορούν την Επιτροπή.

Στις είκοσι και πλέον συνεδριάσεις, η Επιτροπή φιλοξένησε διακεκριμένους καλεσμένους, Καθηγητές και ερευνητές από διαφορετικούς επιστημονικούς κλάδους, εκπροσώπους ερευνητικών ιδρυμάτων, δημοσίων και ιδιωτικών φορέων. Ενημερώθηκε για το πλούσιο, χρήσιμο και, σε πολλές περιπτώσεις, διεθνώς αναγνωρισμένο έργο τους, τις προοπτικές που προσφέρει η εφαρμοσμένη έρευνα σε

νευραλγικούς τομείς, καθώς, βεβαίως, και για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο κλάδος, κυρίως στον τομέα της χρηματοδότησης και του συντονισμού.

Η ακρόαση, κατά το δυνατόν, περισσότερων φορέων, οι οποίοι εμπλέκονται σε διαφορετικά στάδια του τομέα της έρευνας και της τεχνολογίας, από το στάδιο της παραγωγής της γνώσης και τη χρηματοδότηση, μέχρι το στάδιο της αξιοποίησης και εφαρμογής της, υπηρετεί τον απώτερο στόχο της Επιτροπής, που είναι να συνδράμει την πολιτεία, ανεξαρτήτως κυβερνήσεων και κομματικών δεσμεύσεων ή διαφορών, προκειμένου να καταστεί η επιστημονική έρευνα ένα ισχυρό όπλο στα χέρια της κοινωνίας συνολικά.

Προς τον σκοπό αυτόν, τα μέλη της Επιτροπής Έρευνας και Τεχνολογίας είχαμε καθ' όλη τη διάρκεια της κοινοβουλευτικής Συνόδου, μία πολύ καλή συνεργασία, με ανταλλαγή και σύνθεση απόψεων, επιστέγασμα της οποίας είναι η παρούσα Έκθεση. Πέρα από τον απολογισμό του έργου της Επιτροπής, η Έκθεση αποσκοπεί στη διατύπωση διαπιστώσεων, αλλά και προτάσεων, προς τα αρμόδια θεσμικά όργανα, με απώτερο στόχο τη βελτίωση του περιβάλλοντος, μέσα στο οποίο παράγεται και αξιοποιείται η έρευνα και η καινοτομία.

Μέσα από τρεις βασικές ενότητες, η Έκθεση επιδιώκει να αποτυπώσει το πλαίσιο λειτουργίας των ερευνητικών φορέων, να αξιολογήσει τις εξελίξεις στον τομέα της έρευνας και της τεχνολογίας και να εξετάσει τη σύνδεση της εφαρμοσμένης έρευνας με την παραγωγή, την οικονομία της αγοράς και τις ανάγκες της χώρας.

Η σωστή ενημέρωση για το πλαίσιο λειτουργίας των ερευνητικών φορέων, ιδιαίτερα στις οικονομικές συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί και έπειτα από τις δομικές αλλαγές και συγχωνεύσεις που έχουν συντελεστεί, αποτελεί το εφαλτήριο ουσιαστικών βελτιώσεων, αναφορικά με την εποπτεία και το συντονισμό, τη χρηματοδότηση, τη συνεργασία μεταξύ ερευνητικών φορέων, πολιτείας και Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τη βελτίωση σε αυτούς τους τομείς συνεπικουρεί η αξιολόγηση των εξελίξεων στον τομέα της έρευνας και της τεχνολογίας, αναφορικά με το διαμορφούμενο περιβάλλον, τον όγκο, το είδος και την ποιότητα της παραγόμενης γνώσης και καινοτομίας, αλλά και την ουσιαστική διαχείριση των αποτελεσμάτων της.

Τέλος, η διερεύνηση του αν και κατά πόσο συνδέεται η εφαρμοσμένη έρευνα με τις πραγματικές ανάγκες της εθνικής οικονομίας, του κατά πόσο, δηλαδή, επιτυγχάνεται η διοχέτευση της γνώσης σε στρατηγικούς παραγωγικούς τομείς, αποτελεί τη βάση για τη διαμόρφωση ενός στοχευμένου αναπτυξιακού πλάνου. Ο προσανατολισμός της έρευνας σε τομείς με ιδιαίτερο αναπτυξιακό χαρακτήρα για τη χώρα μας, όπως ο αγροδιατροφικός τομέας, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ο

τουρισμός, αλλά και η παραγωγή εξαγωγίμης καινοτομίας, μπορεί να αποδώσει χειροπιαστά αποτελέσματα στην οικονομία και, κατ' επέκταση, στην ελληνική κοινωνία.

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Έρευνας και Τεχνολογίας της Βουλής των Ελλήνων φιλοδοξεί να παίξει ουσιαστικό ρόλο στη διασύνδεση των ερευνητικών φορέων με την πολιτεία, την κοινωνία και την οικονομία. Αναδεικνύοντας τις ανάγκες και τα επιτεύγματα των ερευνητικών ιδρυμάτων, μπορεί να συνδράμει την πολιτεία στη διόρθωση των προβλημάτων, να νομιμοποιήσει στη συνείδηση των πολιτών την ανάγκη για ενίσχυση του τομέα και, κυρίως, να συνεισφέρει στην επιστροφή των επιτευγμάτων της έρευνας και της τεχνολογίας σε όλο το φάσμα του κοινωνικού και παραγωγικού ιστού.

Β. Επιχειρηματική ανταγωνιστικότητα και σύνδεση της καινοτόμου εφαρμοσμένης έρευνας με την παραγωγή, την οικονομία της αγοράς και τις ανάγκες της χώρας.

Εισηγητής: Εμμανουήλ Κόνσολας

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η έρευνα και η καινοτομία είναι δύο τομείς που συνδέονται με τη διαμόρφωση και υιοθέτηση ενός νέου αναπτυξιακού και παραγωγικού προτύπου για τη χώρα. Το πιο σημαντικό, ίσως, είναι ότι υπάρχει μία γενικότερη τάση και κατεύθυνση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, προκειμένου να δοθεί έμφαση σε αυτούς τους δύο τομείς στα χρηματοδοτικά προγράμματα της νέας προγραμματικής περιόδου 2014-2020.

Στην Ελλάδα υπάρχουν σίγουρα εμπνευσμένες και φωτεινές προσπάθειες που συνδέουν την έρευνα και την καινοτομία με την παραγωγική διαδικασία και στοχεύουν στην ανάπτυξη. Οι προσπάθειες αυτές γίνονται είτε από κρατικούς φορείς και ιδρύματα είτε από κοινωφελή ιδρύματα, πανεπιστήμια και την ιδιωτική πρωτοβουλία.

Προκύπτει, όμως, σε κάθε περίπτωση, η διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης πολιτικής, που θα καταστήσει την εφαρμοσμένη έρευνα και την καινοτομία, προωθητικές δυνάμεις για την ανάπτυξη και τη διαμόρφωση μιας νέας επιχειρηματικότητας, που θα διαθέτει εξωστρέφεια, θα παράγει και θα είναι ανταγωνιστική.

Σε αυτό συντείνουν μία σειρά στοιχείων, που καθιστούν αδήριτη ανάγκη τη διαμόρφωση αυτής της ολοκληρωμένης πολιτικής.

Είναι χαρακτηριστικό ότι στις γενικότερες υποδομές που αφορούν στην ψηφιακή ατζέντα, η χώρα μας βρίσκεται στην 25^η θέση, μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στην καινοτομία βρισκόμαστε στην 23^η θέση, επίδοση εξαιρετικά χαμηλή.

Στο σύνολο των τεχνολογικών επιδόσεων, που καταγράφει το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ, η Ελλάδα καταλαμβάνει την 59^η θέση στην παγκόσμια κατάταξη.

Ένα ακόμα αποκαλυπτικό στοιχείο είναι αυτό που αφορά στη χρήση της τεχνολογίας.

Η Ελλάδα, στη χρήση της τεχνολογίας από ιδιώτες, βρίσκεται στην 49^η θέση, στη χρήση της τεχνολογίας από επιχειρήσεις βρίσκεται στην 97^η θέση και στη χρήση της τεχνολογίας από το Κράτος βρίσκεται στην 102^η θέση.

Τα στοιχεία αυτά, ενδεχομένως, να παραπέμπουν σε μία χώρα με προβληματικές υποδομές στο χώρο της τεχνολογίας, που συμπαρασύρουν σε αρνητικό πρόσωπο και τους τομείς της έρευνας και της τεχνολογίας.

Δεν συμβαίνει όμως αυτό.

Διαθέτουμε υποδομές, αλλά και ένα πλούσιο ανθρώπινο δυναμικό.

Δεν έχουμε καταφέρει όμως ακόμα, να αξιοποιήσουμε τα δύο αυτά στοιχεία, να τα εντάξουμε σε ένα ολοκληρωμένο σχεδιασμό, ώστε η έρευνα και η καινοτομία να συνδεθούν με την επιχειρηματικότητα.

2. ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Σε αυτή τη Σύνοδο, μέσα από τις εργασίες της Επιτροπής Έρευνας και Τεχνολογίας, είχαμε την ευκαιρία να αναπτύξουμε ένα γόνιμο προβληματισμό, να ενημερωθούμε για σημαντικές πρωτοβουλίες και προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση, να αποτυπώσουμε ιδέες, αλλά και να αποκτήσουμε την πρώτη ύλη για μία δέσμη προτάσεων, που στοχεύουν στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της οικονομίας μέσα από την εφαρμοσμένη έρευνα και την καινοτομία.

Είχαμε την ευκαιρία να ενημερωθούμε από το Κοινωνικό Ίδρυμα «Γ. Λάτση» για το έργο που παρέχεται στον τομέα της έρευνας, αλλά και να αντλήσουμε σημαντική πληροφόρηση από τον κ. Λογοθετίδη, Καθηγητή του Α.Π.Θ., για την ανάπτυξη της βιομηχανίας οργανικών ηλεκτρονικών και νανοτεχνολογίας στην Ελλάδα.

Είναι γεγονός ότι η χώρα μας δαπανά στον τομέα της έρευνας ένα ποσό, που προσδιορίζεται στο 0,67% του Α.Ε.Π., όταν ο αντίστοιχος μέσος όρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι τετραπλάσιος και στις Η.Π.Α. σχεδόν οχταπλάσιος.

Είναι σημαντικό ότι τα Πανεπιστήμιά μας αποδεικνύονται έτοιμα για να μπουν με αξιώσεις στον τομέα της έρευνας, αφού το 70% των ερευνητικών μελετών που χρηματοδοτήθηκαν από το «Ίδρυμα Λάτση», πραγματοποιήθηκε από τα Πανεπιστήμια.

Ταυτόχρονα, καταγράφηκε και ένα αυξημένο ενδιαφέρον για την ανάπτυξη ερευνητικού έργου. Το πιο σημαντικό είναι ότι αυτό το ενδιαφέρον δεν επικεντρώνεται στην αντίληψη που συνοψίζεται στο δόγμα «έρευνα για την έρευνα», αλλά συνδέεται

με την εφαρμοσμένη έρευνα, αυτή που επιδιώκει να συνδεθεί με την πραγματική οικονομία, την αγορά, την επιχειρηματικότητα και να συμβάλλει στη διαμόρφωση ενός νέου βιώσιμου αναπτυξιακού προτύπου για τη χώρα.

Εξίσου αξιόλογη ήταν και η παρουσίαση του προγράμματος «η Ελλάδα καινοτομεί», που αποτελεί μια κοινή πρωτοβουλία του Σ.Ε.Β. και της Eurobank.

Αυτή η πρωτοβουλία μεταφράστηκε σε ένα διαγωνισμό ερευνητικών προτάσεων που καταλήγει στη χρηματοδότηση αυτών που θα επιλεγούν ως καλύτερες, αλλά και τη διασύνδεση της έρευνας με την αγορά.

Συμμετείχαν δημόσια ερευνητικά ινστιτούτα, πανεπιστήμια, Τ.Ε.Ι και ιδιωτικές εταιρείες.

Από την ενημέρωση που μας έγινε, αλλά και από τη διαλογική συζήτηση που ακολούθησε και την κατάθεση προτάσεων προέκυψαν σημαντικά στοιχεία για την πορεία και την προοπτική της ερευνητικής διαδικασίας στην Ελλάδα.

Τα κυριότερα από αυτά είναι:

- Υπάρχει ένα πλούσιο ανθρώπινο δυναμικό, που απαρτίζει την ερευνητική κοινότητα, αλλά και υποδομές που παραμένουν αναξιοποίητες. Όλα αυτά αποτελούν μια πρώτη ύλη, που μπορεί να αποδειχθεί προωθητικά δύναμη ανάπτυξης.

- Μέχρι σήμερα η ερευνητική διαδικασία παρέμενε είτε στις βιβλιοθήκες είτε «εγκλωβισμένη» στο καθαρά επιστημονικό και ακαδημαϊκό επίπεδο.

Η εφαρμοσμένη έρευνα, όμως, αποκτά άλλη δυναμική όταν συνδέεται με την παραγωγή και την επιχειρηματικότητα, όταν το προϊόν της εφαρμοσμένης έρευνας μπορεί να βγει στην αγορά και να είναι και ελκυστικό.

- Προϊόντα εφαρμοσμένης έρευνας έχουν καταφέρει να απογειώσουν ελληνικές επιχειρήσεις, όπως η RAYCAP, εταιρεία με εισαγωγικό τζίρο ογδόντα εκατομμύρια ευρώ, που εισάγει ένα μηχάνημα εξομοίωσης της κρουστικής τάσης του ηλεκτρικού ρεύματος. Σήμερα όλοι οι πύργοι ελέγχου στα αεροδρόμια των Η.Π.Α. χρησιμοποιούν αυτό το μηχάνημα.

- Ένα ζήτημα που καταγράφηκε και αξίζει να αποτελέσει αντικείμενο προβληματισμού και σχεδιασμού ενόψει της νέας προγραμματικής περιόδου 2014-2020 είναι η αυξημένη κατανομή κονδυλίων για την από κοινού παραγωγή ερευνητικού έργου μεταξύ των επιχειρήσεων και της ερευνητικής κοινότητας. Αυτό σήμερα, δεν υπάρχει.

3. ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΝΕΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Το ίδιο σημαντική υπήρξε και η συνεδρίαση της Επιτροπής που αφορούσε στην καινοτομία και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, μέσω του προγράμματος CIP-HELLAS του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης, του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών.

Αντιλαμβάνονται όλοι πλέον, το ρόλο που παίζει η καινοτομία στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, στην αλλαγή της εικόνας τους, στην παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών περισσότερο ελκυστικών και με υψηλή προστιθέμενη αξία.

Είναι ενδεικτική και η τάση που καταγράφεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αφού το 2011, το 27% των ετήσιων πωλήσεων των επιχειρήσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση προέρχεται από καινοτόμα προϊόντα.

Μέσα από αυτό το πρόγραμμα, το CIP-HELLAS, μπορούμε να δούμε μία επέκταση και μία προσομοίωσή του, εν όψει, μάλιστα, της νέας προγραμματικής περιόδου 2014-2020 στην οποία θα δοθεί έμφαση στην καινοτομία.

Αυτό σημαίνει ότι η εφαρμοσμένη έρευνα και η τεχνολογία θα πρέπει να επεκταθούν σε παραγωγικούς τομείς της οικονομίας και στις επιχειρήσεις.

Μέσα από αυτή την προοπτική μπορούν να εξυπηρετηθούν πολλαπλοί στόχοι:

- Η ενίσχυση της ανάπτυξης, δια μέσου της τεχνολογίας και της γνώσης.
- Η υποστήριξη της εξαγωγικής δραστηριότητας, μέσα από τη δημιουργία νέων καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών.
- Η τόνωση της τοπικής οικονομίας και των αναπτυξιακών δεικτών σε λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές της χώρας, σε νησιωτικές και δυσπρόσιτες περιοχές.
- Η διασύνδεση ερευνητικών κέντρων και πανεπιστημίων με την πραγματική οικονομία.

Είναι σαφές ότι η κατεύθυνση πρέπει να είναι η μεταφορά υπηρεσιών τεχνολογίας, η πληροφόρηση, η ενημέρωση για προγράμματα και η έμφαση στην καινοτομία.

Σε αυτή την κατεύθυνση, κινείται και η στήριξη της νεανικής επιχειρηματικότητας, αλλά και η δημιουργία μιας νέας μορφής επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα, μιας επιχειρηματικότητας που θα διαθέτει δυναμισμό και εξωστρέφεια.

Δεν θα συνδέεται μόνο με νέα καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες, αλλά και με νέους τρόπους προώθησης και ανάπτυξης εμπορικής και επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Στη συνεδρίαση της Επιτροπής Έρευνας και Τεχνολογίας για το «Θερινό Σχολείο Νεανικής Επιχειρηματικότητας» από το Τμήμα Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, αλλά και στην τελευταία συνεδρίαση της Επιτροπής με θέμα «Η Ελλάδα Καινοτομεί», είχαμε τη δυνατότητα να αποκτήσουμε μια νέα οπτική και να διαμορφώσουμε μία δέσμη προτάσεων, που βασίζεται πλέον στη γνώση, αλλά και στην εμπειρία.

Κυρίως, όμως, βασίζεται σε μία προβολή στο μέλλον.

Διαπιστώσαμε τη σημασία της ανάπτυξης επιχειρηματικής κουλτούρας, αλλά και κουλτούρας συνεργασιών στους νέους ανθρώπους, τη σημασία της ενθάρρυνσης και στήριξης πρωτοποριακών και καινοτόμων επιχειρηματικών ιδεών νέων ανθρώπων.

Είναι μια δημιουργική διαδικασία, με σκοπό να έρθουν πιο κοντά οι νέοι άνθρωποι στην ιδέα της επιχειρηματικότητας, να την προσεγγίσουν με μια άλλη οπτική, να τους δοθεί η δυνατότητα να δουν την ανάπτυξη της επιχειρηματικής τους ιδέας σε μία εικονική επιχείρηση, αυτό, δηλαδή, που επιχειρεί το «Θερινό Σχολείο Νεανικής Επιχειρηματικότητας», που ως θεσμός και ιδέα θα πρέπει να επεκταθεί με τη συνεργασία κρατικών φορέων, Α.Ε.Ι., αλλά και της ιδιωτικής πρωτοβουλίας.

Η ιδιωτική πρωτοβουλία πέρασε στην πράξη αυτή την ιδέα, μέσα από την επιτυχημένη εφαρμογή και υλοποίηση του προγράμματος Corallia.

Νέοι άνθρωποι είχαν την ευκαιρία να αναπτύξουν την επιχειρηματική τους ιδέα που στηριζόταν στην καινοτομία και να τύχουν μιας πρωτοποριακής στήριξης.

Η στήριξη αυτή δεν μεταφραζόταν σε μία οικονομική ενίσχυση, αλλά και σε ένα σύνολο υποστηρικτικών υποδομών, πολύτιμων για τα πρώτα βήματα μιας νέας επιχείρησης. Από την παροχή επαγγελματικής στέγης έως την προσφορά υποδομών επικοινωνίας, διασύνδεσης, λογιστικής εξυπηρέτησης, γραμματειακής υποστήριξης και επιμόρφωσης.

Σημαντικό στόχο αποτελεί και η ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου, που είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τη μορφή που θα έχει η νέα επιχειρηματικότητα, στα πλαίσια ενός νέου αναπτυξιακού προτύπου για τη χώρα.

Αναδεικνύονται μεγάλες ευκαιρίες μέσα από την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου για τα προϊόντα του αγροτικού τομέα, της μεταποίησης, αλλά και για τον τουρισμό.

Η παροχή ψηφιακών υπηρεσιών στον τομέα του τουρισμού θα δώσει μεγάλη ώθηση στον κλάδο. Δεν είναι τυχαίο ότι αυτή τη στιγμή το 60% των κρατήσεων γίνεται μέσω διαδικτύου και ο δείκτης αυτός αναμένεται να αυξηθεί ακόμα περισσότερο τα επόμενα χρόνια.

Υπολογίζεται ότι, σε παγκόσμιο επίπεδο, το ηλεκτρονικό εμπόριο πραγματοποιεί τζίρο που ξεπερνά τα 310 δισ. ευρώ και ως εκ τούτου, συνιστά ένα τομέα στον οποίο αξίζει να επενδύσουν οι ελληνικές επιχειρήσεις και να διεκδικήσουν μερίδιο.

Μέσα από τις δραστηριότητες της Επιτροπής Έρευνας και Τεχνολογίας και μέσα από τον προβληματισμό που αναπτύχθηκε, αναδείχθηκε και μία δέσμη προτάσεων που μπορούν να αποτελέσουν την πρώτη ύλη για τη διασύνδεση της έρευνας και της καινοτομίας με την επιχειρηματικότητα και την πραγματική οικονομία.

Αυτές οι προτάσεις είναι:

1. Η διαμόρφωση προγραμμάτων, μέσα από τη νέα προγραμματική περίοδο 2014-2020, για την καινοτομία στις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ).

2. Η δημιουργία τομεακού προγράμματος στον τουρισμό, με έμφαση στις ψηφιακές υπηρεσίες.

3. Η σύνδεση εφαρμοσμένης έρευνας με την επιχειρηματικότητα, με παροχή κινήτρων στους ερευνητές.

4. Η ενίσχυση μικρών καινοτομικών εταιρειών, νέων επιχειρηματιών.

5. Η ανάγκη αναμόρφωσης του θεσμού των τεχνολογικών πάρκων, με την παροχή κινήτρων αλλά και την οριοθέτηση προϋποθέσεων για την ένταξη και παραμονή επιχειρήσεων μέσα σε αυτά.

6. Η δημιουργία Ζωνών Καινοτομίας στις 13 Περιφέρειες της χώρας, εντός των οποίων η δραστηριοποίηση εταιρειών ή η άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας θα συνδέεται με φορολογικά και αναπτυξιακά κίνητρα.

7. Η διασύνδεση της καινοτομίας με τις ΤΠΕ, μέσω τομεακού προγράμματος (ψηφιακή ανάπτυξη) και με ειδικό άξονα για την καινοτομία στις ΤΠΕ.

8. Η παροχή δυνατότητας στις επιχειρήσεις να μπαίνουν σε ερευνητικά προγράμματα και να συνεργάζονται με ερευνητικά κέντρα.

9. Η αύξηση των δαπανών για την εφαρμοσμένη έρευνα τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και μέσα από τον σχεδιασμό της νέας προγραμματικής περιόδου 2014-2020.

10. Η δημιουργία ταμείων επενδυτικών κεφαλαίων προσανατολισμένων στη χρηματοδότηση καινοτόμων επιχειρηματικών ιδεών, που συνδέονται με την εφαρμοσμένη έρευνα. Για παράδειγμα, η άμεση αξιοποίηση του Geremie fund, μέσω πρόσκλησης για σύσταση ταμείου χρηματοδότησης στους πιο αναπτυξιακούς τομείς της Ελληνικής Οικονομίας, όπως ο τουρισμός, η ενέργεια, οι μεταφορές, ο πρωτογενής τομέας και οι ΤΠΕ.

Γ. Πλαίσιο λειτουργίας των ερευνητικών φορέων

Εισηγητής: Οδυσσέας Κωνσταντινόπουλος

1. Εισαγωγή

Στη διάρκεια της λειτουργίας της Α΄ Συνόδου της ΙΕ΄ Περιόδου, η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Έρευνας και Τεχνολογίας είχε την τύχη να φιλοξενήσει διακεκριμένους καθηγητές και ερευνητές από διαφορετικούς επιστημονικούς κλάδους, ως εκπροσώπους ερευνητικών ιδρυμάτων. Ενημερωθήκαμε για το πλούσιο, χρήσιμο και, σε πολλές περιπτώσεις, διεθνώς αναγνωρισμένο έργο τους, καθώς και για τις προοπτικές που προσφέρει η βασική και η εφαρμοσμένη έρευνα σε τομείς, όπως είναι η ενέργεια, το περιβάλλον, η βιομηχανία, οι ιχθυοκαλλιέργειες και ο αγροτικός τομέας.

Αναφορικά με τις δραστηριότητες και το έργο των Ερευνητικών Κέντρων, η Επιτροπή, σε έξι συνεδριάσεις, στις 15/01/13, 12/02/13, 13/03/13, 20/03/13, 23/04/13 και 25/04/13, ενημερώθηκε από τους:

- Κυριακούλα Μαχαίρα, Διευθύντρια του Μπενάκειου Φυτοπαθολογικού Ινστιτούτου,
- Αθανάσιο Κωνσταντόπουλο, Πρόεδρο του Εθνικού Κέντρου Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (Ε.Κ.Ε.Τ.Α),
- Δρ. Νικόλαο Κανελλόπουλο, Πρόεδρος του Εθνικού Κέντρου Έρευνας Φυσικών Επιστημών «Δημόκριτος»,
- Ιωάννη Δαγκλή, Μέλος του Δ.Σ. του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών (Ε.Α.Α.) και Διευθυντή του Ινστιτούτου Αστρονομίας, Αστροφυσικής και Διαστημικών Εφαρμογών,
- Θωμά Μαλούτα, Διευθυντή και Πρόεδρο του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (Ε.Κ.Κ.Ε.),
- Κωνσταντίνο Συνολάκη, Πρόεδρο του Ελληνικού Κέντρου Θαλάσσιων Ερευνών (ΕΛ.ΚΕ.Θ.Ε.),
- Κωνσταντίνο Στεφανίδη, Διευθυντή του Ινστιτούτου Πληροφορικής του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας (Ι.Τ.Ε.)
- Κοσμά Στυλιανίδη, Πρόεδρο του Οργανισμού Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας.

Από αυτές τις συζητήσεις, η Επιτροπή αποκόμισε μία αρκετά ικανοποιητική εικόνα, τόσο για το έργο και τα επιτεύγματα των ερευνητικών κέντρων, όσο και για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν και ζητούν τη βοήθεια μας.

2. Στόχοι, δραστηριότητες και επιτεύγματα ερευνητικών φορέων

Τα περισσότερα ερευνητικά κέντρα που εδρεύουν στην Ελλάδα εποπτεύονται από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας και αποτελούν ένα ποικίλο και ευαίσθητο οικοσύστημα. Το αντικείμενο και ο σκοπός των ερευνητικών κέντρων ποικίλει, με αποτέλεσμα να ποικίλει και η ειδική κοινωνική προσφορά του καθενός. Ορισμένα δραστηριοποιούνται, κυρίως, σε τομείς που συνδέονται άμεσα με την ανάπτυξη νέων τεχνολογιών και καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών σε μια μεγάλη γκάμα τομέων και έχουν να επιδείξουν επιτυχίες και σημαντικό οικονομικό αντίκρυσμα, και άλλα δραστηριοποιούνται σε τομείς, που σχετίζονται με φυσικούς κινδύνους και με τη δουλειά τους ενισχύουν το απαραίτητο δίκτυο προστασίας από αυτούς τους κινδύνους.

Ταυτόχρονα, τα ερευνητικά κέντρα ποικίλλουν και ως προς το θεσμικό τους καθεστώς. Άλλα είναι Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου και άλλα είναι Ιδιωτικού Δικαίου. Ορισμένοι το θεωρούν αυτό πρόβλημα, ενώ κάποιοι άλλοι θεωρούν ότι δεν είναι, γιατί ισχυρίζονται ότι ανάλογα με τη δραστηριότητά τους ορισμένα ερευνητικά κέντρα, χρειάζονται περισσότερη προστασία, ώστε να υπάρχουν και αύριο, δεδομένης της αδυναμίας τους να είναι συστηματικά ανταγωνιστικά με οικονομικούς όρους, λόγω της φύσης του αντικειμένου τους, ενώ άλλα μπορούν, ενδεχομένως, να εκμεταλλευτούν επωφελώς μια μεγαλύτερη έκθεσή τους στους ιδιωτικοοικονομικούς κινδύνους και προκλήσεις.

Έχουν ιδιαίτερα καλές επιδόσεις στους τομείς των δημοσιεύσεων και της προσέγγισης πόρων, μέσω προγραμμάτων. Αποτελούν αντικείμενο αξιολόγησης συστηματικά από το 1995 και δεν εμφανίζουν σημαντικές δυσλειτουργίες, παρά την κρίση και την παρατεταμένη υποχρηματοδότησή τους. Οι καλές τους επιδόσεις οφείλονται στην πραγματικά πλήρη και αποκλειστική τους ενασχόληση με την έρευνα, στην οργάνωσή τους σε θεματικά ινστιτούτα, που ευνοεί εσωτερικές συνέργειες, στη θεματική σταθερότητα και μεγάλη κλίμακα έργων και στο υψηλό επίπεδο του ανθρώπινου δυναμικού τους.

Τα στοιχεία που μας παρείχαν οι εκπρόσωποι των ερευνητικών φορέων, σχετικά με το έργο και τα επιτεύγματα που έχουν καταφέρει, είναι ενθαρρυντικά. Ενδεικτικά, μπορούμε να αναφέρουμε τις 350 επιστημονικές δημοσιεύσεις και τους 1750 διδακτορικούς και μεταπτυχιακούς τίτλους που έχει δώσει το Εθνικό Κέντρο Έρευνας Φυσικών Επιστημών «Δημόκριτος» σε σπουδαστές.

Επίσης, σύμφωνα με τον Πρόεδρο του Εθνικού Κέντρου Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης, κ. Αθανάσιο Κωνσταντόπουλο, το Κέντρο έχει πάρει το βραβείο Decard, που είναι η μεγαλύτερη επιστημονική διάκριση που υπάρχει στην

Ευρώπη και το βραβείο Advance Grand του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Έρευνας για το ηλιακό υδρογόνο. Στόχος του Κέντρου είναι η σύνδεση της έρευνας με την παραγωγή και, για αυτό το λόγο, έχει πάρει συγκεκριμένες αναπτυξιακές πρωτοβουλίες, όπως είναι η αξιοποίηση συνεργατικών σχηματισμών, τα λεγόμενα Clusters, όπου ομοειδείς βιομηχανίες, μικρές εταιρίες της περιοχής που έχουν ομοειδείς ανάγκες και θέλουν να προχωρήσουν τεχνολογικά με την υποστήριξη του Κέντρου μπορούν να το κάνουν πραγματικότητα. Επίσης, στοχεύουν στη δημιουργία ενός «Πάρκου Καινοτομικής Επιχειρηματικότητας», δηλαδή μια γεωγραφική συγκέντρωση ανθρώπων, δημιουργών, εταιριών και ερευνητών, οι οποίοι θέλουν να συμβάλουν με τον δικό τους τρόπο στην ανάπτυξη.

Κατά την επίσκεψη του κ. Κωνσταντίνου Στεφανίδη, Διευθυντή του Ινστιτούτου Πληροφορικής του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας, μας αναφέρθηκε ότι διαθέτουν το μοναδικό ελληνικό CERT, δηλαδή, ομάδα αντιμετώπισης εκτάκτων περιστατικών Κυβερνοασφάλειας, που είναι μέλος του παγκόσμιου δικτύου των ομάδων CERTs, οι οποίες συνεργάζονται, ανάλογα με τις επιθέσεις που δέχονται. Επίσης, είναι το μοναδικό ελληνικό CERT, το οποίο είναι σήμερα ανάμεσα στα 7 CERTs που είναι πιστοποιημένα από το ευρωπαϊκό δίκτυο σε σύνολο άνω των 100 ομάδων που είναι διαπιστευμένες.

Τέλος, ο Κωνσταντίνος Συνολάκης, Πρόεδρος του Ελληνικού Κέντρου Θαλάσσιων Ερευνών, μας ανέφερε τη συμμετοχή του Κέντρου σε πολλά προγράμματα, όπως είναι αυτό του «Περσέα», το οποίο είναι ευρωπαϊκό ανταγωνιστικό πρόγραμμα, στο οποίο συμμετέχουν 21 χώρες, 65 ινστιτούτα και πανεπιστήμια και ερευνά τις αλληλεπιδράσεις και τις επιπτώσεις στα θαλάσσια οικοσυστήματα στον Εύξεινο Πόντο και στη Μαύρη Θάλασσα, έτσι ώστε να δημιουργηθούν διάφοροι δείκτες για την οικολογική παρακολούθηση και ένα πλαίσιο διαχείρισης της παράκτιας ζώνης.

3. Χρηματοδότηση

Το σύνολο των εκπροσώπων των ερευνητικών φορέων που παρευρέθησαν στις συνεδριάσεις της Επιτροπής επικεντρώθηκαν και στο πρόβλημα της χρηματοδότησης που αντιμετωπίζουν αυτή τη στιγμή. Η χρηματοδότηση, πλέον, από το ελληνικό κράτος είναι πολύ μικρή, αφού προς όλα τα ερευνητικά κέντρα είναι μόλις το 0,5% του ΑΕΠ, το οποίο είναι βεβαίως από τα χαμηλότερα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τη στιγμή που ο ευρωπαϊκός μέσος όρος είναι γύρω στο 2%.

Η απορρόφηση των κοινοτικών πόρων από την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι χαμηλή και, μάλιστα, κατά την επίσκεψή μας στις Βρυξέλλες επισημάνθηκε ότι

πρέπει άμεσα πριν χαθεί πολύτιμος χρόνος να γίνει μια συνάντηση με τους Ευρωβουλευτές της αρμόδιας Επιτροπής, τους εκπροσώπους της Κυβέρνησης και των ερευνητικών φορέων, ώστε να δούμε πώς θα συντονιστεί καλύτερα η προσπάθεια για να μην χαθούν και άλλα κονδύλια.

Επίσης, ο ελληνικός ιδιωτικός τομέας είναι απρόθυμος να χρηματοδοτήσει την έρευνα, γιατί η επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα αφορά κυρίως υπηρεσίες και όχι την παραγωγή προϊόντων. Με αποτέλεσμα τα ερευνητικά κέντρα να μειώνουν ή να συγχωνεύουν τα εργαστήρια και τα ινστιτούτα, να δημιουργούνται ελλείμματα στις υποδομές, να μην μπορούν να προσλάβουν ηλικιακά νέους επιστήμονες και να βλέπουμε να διαφεύγει το επιστημονικό δυναμικό στο εξωτερικό. Έτσι, τα ερευνητικά κέντρα, προκειμένου να καλύψουν τις ανάγκες τους, αναγκάζονται να αναζητήσουν τρόπους για να συνεχίσουν, όπως και στο παρελθόν, να έχουν χρηματοδότηση από άλλες πηγές.

Η παραπάνω διαπίστωση προκύπτει και από τα στοιχεία που μας έδωσαν οι εκπρόσωποι των ερευνητικών φορέων. Ο κ. Νικόλαος Κανελλόπουλος, Πρόεδρος του Εθνικού Κέντρου Έρευνας Φυσικών Επιστημών «Δημόκριτος», μας ανέφερε ότι η συνολική χρηματοδότηση του Κέντρου είναι 26 εκατομμύρια ευρώ, εκ των οποίων 9.515.000 εκατομμύρια προέρχονται από ανταγωνιστικά προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 1.600.000 από συμβόλαια παροχής υπηρεσιών και 13 εκατομμύρια από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, ο οποίος πέφτει ραγδαία τα τελευταία δύο χρόνια και προσπαθούν να αυξήσουν τα έσοδά τους από ανταγωνιστικά προγράμματα.

Επίσης, η κυρία Κυριακούλα Μαχαίρα, Διευθύντρια του Μπενάκειου Φυτοπαθολογικού Ινστιτούτου, μας ανέφερε ότι χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, σε ποσοστό 20% από ανταγωνιστικά προγράμματα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στο 10% από προγράμματα που χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Αρχή για την ασφάλεια των τροφίμων και σε ποσοστό 10% από τον ιδιωτικό και βιομηχανικό τομέα.

Ενδεικτική είναι και η εικόνα στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, αφού ο Διευθυντής και Πρόεδρος, κ. Θωμάς Μαλούτας, μας ανέφερε ότι η επιχορήγηση του τακτικού του προϋπολογισμού μειώθηκε κατά 33%, την περίοδο 2007 – 2013. Επίσης, οι ετήσιες δαπάνες του Εθνικού Κέντρου Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης είναι της τάξεως των 20 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων το 10% προέρχονται από τη δημόσια θεσμική χρηματοδότηση και το 90% της χρηματοδότησης προέρχεται από τρίτες πηγές, μη δημόσιες πηγές, από το εξωτερικό και από project, που κάνουν από τη διεθνή βιομηχανία και από ανταγωνιστικά ερευνητικά έργα.

Το ενθαρρυντικό είναι ότι οι ερευνητές είναι ο δεύτερος πιο ανταγωνιστικός κλάδος στην Ελλάδα, μετά τους εφοπλιστές, αφού τα τελευταία 15 χρόνια έχουν πετύχει τριπλάσια χρηματοδότηση από τους υπόλοιπους κλάδους και αυτό γίνεται εξ ανάγκης, διότι δεν υπάρχει χρηματοδότηση αυτού του κλάδου και πιστεύω ότι αυτό το πλεονέκτημα θα πρέπει να το εκμεταλλευτούμε.

4. Ενοποιήσεις ερευνητικών φορέων

Ένα ακόμα θέμα που επισημάνθηκε στις συνεδριάσεις της Επιτροπής από τους εκπροσώπους των ερευνητικών φορέων είναι η συζήτηση που έχει ανοιχθεί από την πλευρά της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας, σχετικά με τη μετατροπή όλων των ερευνητικών φορέων που εμποτεύει σε Οργανισμούς Ιδιωτικού Δικαίου, τη συγχώνευση ή κατάργηση φορέων του Δημοσίου και την περαιτέρω «ομοσπονδιοποίησή» τους.

Ακούστηκαν ποικίλες προτάσεις, όπως αυτή του κ. Νικόλαου Κανελλόπουλου, Προέδρου του Εθνικού Κέντρου Έρευνας Φυσικών Επιστημών «Δημόκριτος», ο οποίος είναι αντίθετος στη δημιουργία ενός τύπου κεντρικού συστήματος, μιας «ομπρέλας», όπου το κέντρο θα είναι η Αθήνα και θα διοικεί τα μικρά ερευνητικά κέντρα που βρίσκονται διασκορπισμένα σε όλη την Ελλάδα, έχοντας το καθένα τη δική του ιδιομορφία. Το πρόβλημα δεν υφίσταται στην κοινή διοίκηση, αλλά στο πώς τα Κέντρα θα συντονιστούν, θα συνεργαστούν και θα προσφέρουν τα αποτελέσματα των ερευνών τους στη βιομηχανία, στην παραγωγή και, γενικότερα, στην κοινωνία.

Η άποψη του Προέδρου του Ελληνικού Κέντρου Θαλάσσιων Ερευνών, κ. Κωνσταντίνου Συνολάκη είναι ότι θέλουν να παραμείνουν δημοσίου δικαίου, γιατί δεν έχουμε πάρει επαρκείς εξηγήσεις για το δημοσιονομικό όφελος της μετατροπής τους σε ιδιωτικού δικαίου και αν πρέπει να υλοποιηθούν αλλαγές, να γίνει μια «ομπρέλα» για τα κέντρα Δημοσίου Δικαίου. Συγχρόνως, προτείνεται να υπάρξει ιδιωτικοποίηση του Ειδικού Λογαριασμού Κονδυλίων Έρευνας (Ε.Λ.Κ.Ε.) όπως υπάρχει και στα πανεπιστήμια. Αυτό θα μπορέσει να καλύψει και μία αναδιάρθρωση του ερευνητικού ιστού.

Τέλος, ο Διευθυντής και Πρόεδρος του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών, κ. Θωμάς Μαλούτας, αλλά και ο Πρόεδρος του Εθνικού Κέντρου Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης, κ. Αθανάσιος Κωνσταντόπουλος, ανέφεραν ότι χωρίς επαρκείς πόρους, σοβαρή και με θετικές προοπτικές οργανωτική αναδιάρθρωση για την έρευνα, δεν μπορεί να χαραχθεί και να υλοποιηθεί. Σήμερα οι πόροι που διατίθενται στα ερευνητικά κέντρα δεν καλύπτουν κατά κανόνα ούτε τις λειτουργικές

τους δαπάνες. Για το λόγο αυτό, και εφόσον δεν πρόκειται να επενδυθούν πόροι, που πραγματικά θα τόνωναν την ερευνητική δραστηριότητα, είναι σημαντικό να αποφευχθούν ατεκμηρίωτες και ατελέσφορες κινήσεις οργανωτικής αναδιάρθρωσης, οι οποίες μόνο ζημιά μπορούν να προκαλέσουν στο ευαίσθητο αυτό οικοσύστημα των ερευνητικών κέντρων, όπως η πρόσφατη επιχείρηση συγχώνευσης του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (Ε.Κ.Κ.Ε.) με τα Ινστιτούτα Έρευνας (Ι.Ε.), η οποία απορρίφθηκε από τη Βουλή. Αν υπάρχει κάτι θετικό που μπορεί να γίνει σήμερα για την έρευνα, υπό τις παρούσες δηλαδή συνθήκες, αυτό είναι η βελτίωση και η επικαιροποίηση του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου, η πραγματική προώθηση του ενιαίου χώρου ανώτατης εκπαίδευσης και έρευνας και η απαλλαγή των ερευνητικών κέντρων από γραφειοκρατικές διαδικασίες και επιβαρύνσεις που δεν τους αναλογούν.

5. Επίλογος

Όλοι οι εκπρόσωποι των ερευνητικών φορέων που μας επισκέφθηκαν συμφώνησαν στην παραδοχή ότι μόνο μέσα από την έρευνα, την καινοτομία, τη δημιουργικότητα και την ανάπτυξη μπορεί να υπάρξει διέξοδος από την κρίση, γιατί, όπως πολύ καλά γνωρίζουμε, υπήρχαν και χώρες, πριν από τη δική μας, που βρέθηκαν στην ίδια κατάσταση, όπως η Φινλανδία, που επένδυσε μέσω της έρευνας και της ανάπτυξης στην εταιρία κινητής τηλεφωνίας NOKIA, και μπόρεσαν να αναπτυχθούν.

Συμπερασματικά, είναι φανερό ότι η αναδιοργάνωση του ερευνητικού συστήματος και της προσφοράς γνώσης στην Ελλάδα πρέπει να βρίσκεται στους πρωταρχικούς στόχους της πολιτικής ηγεσίας και αυτό θα επιτευχθεί μόνο μέσω:

- του αναπροσανατολισμού των προτεραιοτήτων των εποπτευόμενων ερευνητικών φορέων της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας (Γ.Γ.Ε.Τ.) σε κατευθύνσεις που αφορούν την αναπτυξιακή οικονομική και κοινωνική προσπάθεια: διαφοροποίηση της ερευνητικής αποστολής των φορέων της Γ.Γ.Ε.Τ., από εκείνη των Α.Ε.Ι. και επιλογή στόχων, με βάση τις μέσο- και μακρο-πρόθεσμες ανάγκες των επιχειρήσεων και των δημόσιων φορέων,
- της ενίσχυσης της ακαδημαϊκής έρευνας στα πανεπιστήμια για την υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας (Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων) και κατάρτιση νέων ερευνητών,
- της αύξησης της «κρίσιμης μάζας» των ερευνητικών μονάδων στους εποπτευόμενους φορείς, με περιορισμό του αριθμού των φορέων και

επικέντρωση, αλλά και πιθανή αύξηση, των πόρων στους καταλληλότερους απ' αυτούς,

- της βελτίωσης της ποιότητας της εκτελούμενης έρευνας και εξασφάλιση της «αριστείας» σε παγκόσμιο επίπεδο,
- της βελτίωσης της διαχειριστικής αποτελεσματικότητας των ερευνητικών φορέων.

Δ. Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων στον τομέα της έρευνας και της τεχνολογίας

Εισηγήτρια: Αικατερίνη Μάρκου

1. Εισαγωγή

Η έρευνα αποτελούσε και αποτελεί τη βασική μέθοδο διεύρυνσης του αποθέματος της επιστημονικής γνώσης. Πέραν τούτου, στην τρέχουσα οικονομική συγκυρία, η επένδυση στην έρευνα, την τεχνολογία, τη γνώση και την καινοτομία αποτελεί στρατηγική επιλογή για την έξοδο από την κρίση, αλλά και για τη μακροπρόθεσμη και βιώσιμη αντιμετώπιση του ελλείμματος ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα μελέτης του I.O.B.E. (Μάιος 2012), για κάθε 1% στο ρυθμό μεταβολής των δαπανών Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (για συντομία E&T) των επιχειρήσεων τα έτη 2010-2011 (περίπου 4 εκατ. ευρώ), το Α.Ε.Π. μεταβλήθηκε κατά 0,07% (περίπου 140 εκατ. ευρώ), στοιχείο που υποδηλώνει το ρόλο που μπορεί να παίξει η E&T στην ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας.

Δεν είναι, εξάλλου, τυχαίο ότι οι διεθνείς δείκτες μέτρησης της ανταγωνιστικότητας (Global Competitiveness Index του World Economic Forum, ετήσια έκθεση ανταγωνιστικότητας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, δείκτες Επιστήμης, Τεχνολογίας και Βιομηχανίας του ΟΟΣΑ) συμπεριλαμβάνουν ως βασική παράμετρο τις επιδόσεις της κάθε χώρας στον τομέα αυτό.

Στην Ελλάδα, η κρατική χρηματοδότηση στον τομέα της E&T ανέρχεται στο 0,58% του Α.Ε.Π., με το συντριπτικά μεγαλύτερο, όμως, μέρος να δαπανάται από τα κρατικά πανεπιστημιακά ερευνητικά ιδρύματα. Αυτό δείχνει και το δρόμο που πρέπει να διανύσει η χώρα μας, και ιδίως η ιδιωτική οικονομία, ώστε να προσεγγίσει τουλάχιστον τους ευρωπαϊκούς δείκτες.

Την ίδια στιγμή, σύμφωνα με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στόχος είναι μέχρι το 2020 οι κρατικές δαπάνες για την έρευνα να ανέρχονται στο 3% του Α.Ε.Π. ενώ η έρευνα και η καινοτομία βρίσκονται στο επίκεντρο του νέου Προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με το νέο πρόγραμμα πλαίσιο για την έρευνα και την καινοτομία Ορίζοντας 2020 (Horizon 2020) να λαμβάνει 80 δισ. ευρώ έναντι 50 δισ. ευρώ του 7^{ου} Προγράμματος Πλαισίου 2007-2013.

Η οικονομική και δημοσιονομική κρίση αφενός κάνει επιτακτική την επένδυση στην E&T, αφετέρου έχει οδηγήσει σε συρρίκνωση των διαθέσιμων πόρων. Την ίδια στιγμή, φαίνεται πως παρά το υψηλό επίπεδο ερευνητικό δυναμικό της χώρας, η Ελλάδα δεν έχει να παρουσιάσει τα ανάλογα αποτελέσματα στο πεδίο της επιστημονικής έρευνας.

Στο πλαίσιο αυτό, τίθεται το ζήτημα της αξιολόγησης των αποτελεσμάτων της E&T, καθώς και τον στόχων και των κριτηρίων με τα οποία γίνεται η αξιολόγηση αυτή.

Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της E&T κινείται γύρω από 4 βασικούς άξονες: α) την ανάδειξη της επιστημονικής αριστείας, β) τον έλεγχο της απόδοσης και διαχείρισης των κονδυλίων (εθνικών και ευρωπαϊκών) που δίνονται για την έρευνα, γ) τη συμβολή της E&T στην ανάπτυξη της οικονομίας και δ) την επίδραση των αποτελεσμάτων της E&T στην καθημερινότητα των πολιτών και τις τρέχουσες κοινωνικές προκλήσεις.

Εκτός από την *ex post* αξιολόγηση, δηλαδή, στο επίπεδο των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων της κάθε ερευνητικής προσπάθειας, οφείλουμε να αναφερθούμε και στην εκ των προτέρων αξιολόγηση, τη θεσμοθέτηση, δηλαδή, συγκεκριμένων τομέων προτεραιότητας στο πεδίο της E&Tα, στο πλαίσιο μίας εθνικής πολιτικής για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη.

Τέλος, υπάρχει και το θέμα της αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας του ερευνητικού έργου σε επίπεδο πανεπιστημιακού ιδρύματος και ερευνητικού κέντρου.

2. Άξονες αξιολόγησης

2.1. Αξιολόγηση ως μέσο ανάδειξης της επιστημονικής αριστείας

Η επιστημονική αριστεία έχει να κάνει με την επιστημονική υπόσταση και το κύρος των ερευνητών και το επιστημονικό ενδιαφέρον του ερευνητικού έργου, όπως αυτό αναγνωρίζεται από την επιστημονική κοινότητα. Βασικοί δείκτες είναι ο αριθμός των δημοσιεύσεων και, κυρίως, των ετεροαναφορών (*citations*). Πρόκειται, λοιπόν, για ένα σύστημα αξιολόγησης από ισοτίμους (*peer review*).

Το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, στο πλαίσιο του θεσμικού του ρόλου για τη συλλογή, οργάνωση και διάθεση επιστημονικής πληροφορίας και περιεχομένου, έχει προχωρήσει στην έκδοση 2 εκθέσεων για τη βιβλιομετρική ανάλυση των ελληνικών επιστημονικών δημοσιεύσεων, που καταγράφουν την παραγωγή της ελληνικής

επιστημονικής κοινότητας σε δημοσιεύσεις και την απήχηση του ερευνητικού της έργου διεθνώς, με στόχο να συμβάλει στη χαρτογράφηση και την αποτίμηση της ερευνητικής δραστηριότητας στην Ελλάδα.

Με βάση τα στοιχεία του 2010, η Ελλάδα συμμετέχει στο 2,4% των επιστημονικών δημοσιεύσεων της Ε.Ε. και στο 1,14% του Ο.Ο.Σ.Α., διπλασιάζοντας σχεδόν τα μερίδια σε σχέση με το 1996, και βρίσκεται στην 20η θέση μεταξύ των 34 χωρών του Ο.Ο.Σ.Α.. Όσον αφορά τον αριθμό των αναφορών, την πενταετία 2006-2010, οι ελληνικές δημοσιεύσεις λαμβάνουν κατά μέσο όρο 4,49 αναφορές ανά δημοσίευση, ενώ ο μέσος όρος των αναφορών ανά δημοσίευση στην Ε.Ε. είναι 5,34 και στον Ο.Ο.Σ.Α. 5,43.

Την πενταετία 2006-2010, το ποσοστό των ελληνικών δημοσιεύσεων που λαμβάνουν αναφορές διαμορφώνεται σε 65,5% και προσεγγίζει το ποσοστό της Ε.Ε. (66,3%) και του Ο.Ο.Σ.Α. (66,5%). Την ίδια πενταετία, 509 ελληνικές δημοσιεύσεις κατατάχθηκαν παγκοσμίως στο 1% των δημοσιεύσεων με υψηλή απήχηση, 2.393 δημοσιεύσεις στο 5%, 4.591 στο 10%, 11.024 δημοσιεύσεις στο 25% και 20.190 δημοσιεύσεις στο 50%.

Βέβαια, ο Πρόεδρος του Εθνικού Συμβουλίου Έρευνας και Τεχνολογίας (ΕΣΕΤ) κ. Κριμιζής, αποδίδει την προσέγγιση του ελληνικού ερευνητικού συστήματος με το μέσο όρο της Ευρώπης στον τομέα των δημοσιεύσεων σε «νησίδες αριστείας», συγκεκριμένες, δηλαδή, ερευνητικές ομάδες υψηλού επιπέδου και ποιοτικής ερευνητικής δραστηριότητας και όχι στο γενικότερο επίπεδο της επιστημονικής έρευνας στην Ελλάδα.

Εκτός από αποτέλεσμα αξιολόγησης, η αριστεία αποτελεί, με τη σειρά της, κριτήριο για την αξιολόγηση, στο πλαίσιο προγραμμάτων χρηματοδότησης, όπως τα Προγράμματα ΑΡΙΣΤΕΙΑ I και II της ΕΣΕΤ, στο πλαίσιο του Ε.Π. Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση του Ε.Σ.Π.Α., για τα οποία έχουν διατεθεί συνολικά 124 εκατομμύρια ευρώ από το 2011.

Πρόκειται για προγράμματα που ενισχύουν τις άριστες ερευνητικές προσπάθειες στην Ελλάδα, την έρευνα που αναλαμβάνεται με πρωτοβουλία του ερευνητή (investigator driven research) και τα καινοτομικά έργα σε όλα τα επιστημονικά πεδία, με μοναδικά κριτήρια αξιολόγησης την επιστημονική αριστεία του βασικού ερευνητή και του προτεινόμενου έργου.

Η αξιολόγηση έγινε από δέκα θεματικές επιτροπές, αποτελούμενες από διακεκριμένους επιστήμονες, μη κατοίκους της Ελλάδας, σύμφωνα με προδιαγραφές οργανισμών, όπως το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας (European Research Council, ERC) ή το National Science Foundation των Η.Π.Α..

Όπως ανέφερε ο κ. Κριμιζής, οι προτάσεις που επιλέχθηκαν τελικά, σύμφωνα με τους αξιολογητές, βρίσκονται στο ίδιο ή και καλύτερο επίπεδο σε σχέση με την Ευρώπη και τις Η.Π.Α., γεγονός που αποδεικνύει την ποιότητα του εγχώριου ερευνητικού και επιστημονικού δυναμικού.

Στόχος της ΕΣΕΤ είναι η καλλιέργεια ενός σταθερού και αξιοκρατικού περιβάλλοντος για την έρευνα στην Ελλάδα, με διαφανείς διαδικασίες αξιολόγησης και να εξελιχθεί το πρόγραμμα ΑΡΙΣΤΕΙΑ σε σταθερό θεσμό.

Για το ΑΡΙΣΤΕΙΑ II, συνολικού προϋπολογισμού 60 εκατ. ευρώ, το 25% του προϋπολογισμού θα διατεθεί στην ενίσχυση νέων ερευνητών, οι οποίοι είναι λιγότερο από δέκα χρόνια μετά το διδακτορικό. Αξίζει, πάντως, να σημειωθεί ότι η Α φάση της αξιολόγησης ολοκληρώθηκε μόλις στις αρχές Ιουνίου, παρόλο που η υποβολή προτάσεων έχει λήξει από τα τέλη Ιουνίου του 2012.

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας (ERC) που ιδρύθηκε το 2005 από την Ε.Ε., είναι ο πρώτος πανευρωπαϊκός οργανισμός χρηματοδότησης για έρευνες αιχμής. Οι προσκλήσεις αφορούν ελεύθερη έρευνα, δεν ορίζονται, δηλαδή, εκ των προτέρων συγκεκριμένα επιστημονικά πεδία και η αξιολόγηση γίνεται από επιτροπές επιστημόνων – εμπειρογνομόνων, με αποκλειστικό κριτήριο την αριστεία. Το ERC έχει αναγνωριστεί ως ιστορία επιτυχίας, γι' αυτό η Ε.Ε. πρότεινε την αύξηση του προϋπολογισμού του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας στο πρόγραμμα Ορίζοντας 2020 σε 13 δισ. ευρώ, από 7,5 δισ. ευρώ (στο πλαίσιο του 7^{ου} ΠΠ).

2.2. Έλεγχος της απόδοσης και διαχείρισης των κονδυλίων που δίνονται για την έρευνα

Στο πλαίσιο των προκηρύξεων για την υποβολή προτάσεων χρηματοδότησης από εθνικά και ευρωπαϊκά κονδύλια, πραγματοποιούνται αξιολογήσεις για την ένταξη μίας πρότασης, κατά τη διάρκεια της υλοποίησης και εκ των υστέρων (παραδοτέα πράξη). Η αξιολόγηση αυτή είναι, κυρίως, ποσοτική και όχι ποιοτική, αναφέρεται, δηλαδή, στην εκτέλεση της σύμβασης που έχει υπογραφεί και όχι στην αξία του αποτελέσματος της ερευνητικής προσπάθειας, περιορίζεται, δηλαδή, σε μία γραφειοκρατικού τύπου εποπτεία του παραγόμενου έργου. Αποτελεί, πάντως, απαραίτητη προϋπόθεση διαφάνειας για την απόδοση των περιορισμένων χρηματοδοτικών πόρων.

Σύμφωνα με την πρόταση της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας «Διαμόρφωση Κατευθύνσεων Σχεδιασμού και Κατάρτισης Αναπτυξιακού

Προγραμματισμού 2014-2020 για την Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία (ΕΤΑΚ), που διαβιβάστηκε στην Επιτροπή, οι γενικότερες διαρθρωτικές αδυναμίες του συστήματος ΕΤΑΚ είχαν αντίκτυπο στην αποτελεσματικότητα των έργων ΕΤΑΚ, «κυρίως όσον αφορά στην προστιθέμενη αξία των δράσεων και στα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα ενώ παρατηρείται έλλειψη βιωσιμότητας των αποτελεσμάτων των δράσεων, μετά το τέλος της περιόδου χρηματοδότησης».

Μεταξύ των αδυναμιών του συστήματος, καταγράφεται η απουσία ενός σταθερού πλαισίου αποτίμησης/αξιολόγησης της χρηματοδότησης, ενώ ο κ. Μάγκλαρης αναφέρθηκε στον κατακερματισμό των κριτηρίων αξιολόγησης που είναι διαφορετικά για κάθε προκήρυξη, τονίζοντας ότι απαιτείται διαμόρφωση και κατηγοριοποίηση ενιαίων, σταθερών κριτηρίων.

Παλαιότερα, η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας είχε δείκτες αποτίμησης της αποδοτικότητας των διαφόρων αναπτυξιακών και ερευνητικών προγραμμάτων, για τους οποίους, όμως, όπως παραδέχτηκε ο κ. Μάγκλαρης, δεν έχει γίνει μελέτη εδώ και τρία χρόνια.

2.3. Συμβολή της E&T στην ανάπτυξη της οικονομίας και στην καινοτομία

Άλλος ένας βασικός άξονας της αξιολόγησης των αποτελεσμάτων της E&T είναι η συμβολή τους στην οικονομική ανάπτυξη και στην καινοτομία. Εδώ εντάσσεται η προβληματική της αλληλεπίδρασης του εκπαιδευτικού και ερευνητικού συστήματος με τον παραγωγικό τομέα. Οι επιδόσεις της Ελλάδας είναι χαμηλές. Για παράδειγμα, σύμφωνα με τα στοιχεία του Ο.Ο.Σ.Α., ο αριθμός των τριαδικών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας (ευρεσιτεχνίες που έχουν κατατεθεί ταυτόχρονα σε Η.Π.Α., Ε.Ε. και Ιαπωνία) βρίσκεται, με στοιχεία του 2010, γύρω στο 0,86 ανά εκατομμύριο κατοίκων τη στιγμή που ο μέσος όρος του Ο.Ο.Σ.Α. βρίσκεται στο 38,70.

Ενώ, λοιπόν, η Ελλάδα έχει πολύ υψηλές επιδόσεις στην απορρόφηση κονδυλίων στον τομέα της E&T, που μας κατατάσσει ανάμεσα στις οχτώ πρώτες χώρες στην Ε.Ε. (1.574 έργα, με συνολική συνεισφορά 635 εκατ. ευρώ από ευρωπαϊκούς πόρους στο πλαίσιο του 7^{ου} Π.Π.), η δραστηριότητα αυτή δε, μεταφράζεται σε αποτελέσματα και προϊόντα που μπορούν να δώσουν ώθηση στην εγχώρια επιχειρηματικότητα και παραγωγή.

Αυτή η ελλιπής σύνδεση έρευνας και παραγωγής οφείλεται, κυρίως, στο μέγεθος και τα χαρακτηριστικά της ελληνικής αγοράς, που δεν έχει μεγάλη παρουσία στις τεχνολογίες αιχμής, δεν διαθέτει σύγχρονη ανταγωνιστική βιομηχανική δομή.

Οφείλεται, ακόμα, στη μικρή ως ανύπαρκτη εμπλοκή του ιδιωτικού τομέα στην Έρευνα και Τεχνολογία (κάτι που ανέφεραν όλοι σχεδόν οι εκπρόσωποι φορέων που ενημέρωσαν την Επιτροπή), είτε μέσω συνεργειών με την ελληνική ερευνητική κοινότητα είτε μέσω της δημιουργίας τμημάτων Έρευνας και Ανάπτυξης εντός των επιχειρήσεων. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι δαπάνες για την Έρευνα και Τεχνολογία στην Ελλάδα προέρχονται σε ποσοστό 31,1% από τις επιχειρήσεις, 46,8% από την κυβέρνηση και 19% από το εξωτερικό, ενώ ο αντίστοιχος μέσος όρος της Ε.Ε. είναι 54,1% από τις επιχειρήσεις, 34,6% από την κυβέρνηση και μόλις, 9% από το εξωτερικό (στοιχεία 2006). Με τη σειρά του, αυτό είναι αποτέλεσμα και του εξαιρετικά μικρού μεγέθους των επιχειρήσεων και της αναιμικής τους παρουσίας στο διεθνή ανταγωνισμό.

2.4. Επίδραση των αποτελεσμάτων της E&T στην καθημερινότητα των πολιτών και τις τρέχουσες κοινωνικές προκλήσεις

Η κοινωνική διάσταση της έρευνας αποκτά ιδιαίτερη σημασία στο πλαίσιο του Ορίζοντα 2020, αφού ένας από τους βασικούς άξονες του Προγράμματος είναι η αντιμετώπιση μεγάλων κοινωνικών προβλημάτων, που απασχολούν τους ευρωπαίους πολίτες, σε έξι καίρια θέματα: 1) Υγεία, δημογραφική αλλαγή και ευημερία, 2) ασφάλεια τροφίμων, αειφόρος γεωργία, θαλάσσια και ναυτιλιακή έρευνα και βιοοικονομία, 3) ασφαλής, καθαρή και αποδοτική ενέργεια, 4) έξυπνες, οικολογικώς ορθές και ενοποιημένες μεταφορές, 5) δράση για το κλίμα, βαθμός απόδοσης πόρων και πρώτες ύλες και 6) κοινωνίες χωρίς αποκλεισμούς, καινοτόμες και ασφαλείς. Συνολικά, 31,7 δισ. ευρώ από τα 80 δισ. ευρώ του προϋπολογισμού θα διατεθούν για τον σκοπό αυτόν.

Σύμφωνα με τον κ. Μάγκλαρη, θα μπορούν έτσι να αποκτήσουν πλεονέκτημα στη χρηματοδότηση και οι κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες, οι οποίες, τα τελευταία χρόνια, έχουν τεθεί στο περιθώριο, λόγω της έμφασης στην εφαρμοσμένη τεχνολογική έρευνα. Αναφέρθηκε, επίσης, σε επιτυχημένα παραδείγματα ερευνητικών κέντρων, πόλων καινοτομίας, στο Ηράκλειο και τη Θεσσαλονίκη, που κατάφεραν να συνδέσουν την έρευνά τους με την αντιμετώπιση προβλημάτων στον τομέα των κοινωνικών επιστημών. Για παράδειγμα, η εφαρμογή του I.T.E. για τον καθαρισμό αρχαιοτήτων με λέιζερ, η αξιοποίηση δορυφορικών δεδομένων στην αρχαιολογία κ.α..

Σημαντικό κριτήριο της αξιολόγησης των δράσεων E&T στο μέλλον θα είναι οπωσδήποτε και η συμβολή τους στην καταπολέμηση της ανεργίας, ιδίως των νέων

επιστημόνων.

3. Εκ των προτέρων αξιολόγηση – Πολιτική προτεραιότητων

Μία από τις βασικές και διαχρονικές αδυναμίες του συστήματος E&T στην Ελλάδα είναι η έλλειψη στρατηγικού σχεδιασμού, που θα θέτει συγκεκριμένους τομείς προτεραιότητας όσον αφορά την έρευνα. Η αδυναμία αυτή είναι άμεση συνέπεια της απουσίας αξιολόγησης των μέχρι σήμερα δράσεων στον τομέα αυτόν, σύμφωνα με τους άξονες που αναφέρονται παραπάνω, ώστε να καθοριστούν οι στόχοι που θέλουμε να πετύχουμε στο πεδίο της E&Tα, καθώς και τα πεδία που η χώρα έχει επιστημονική αριστεία, συγκριτικά αναπτυξιακά πλεονεκτήματα ή και ανάγκες επίλυσης κοινωνικών προβλημάτων.

Αυτή η μορφή αξιολόγησης γίνεται πλέον επιτακτική στο πλαίσιο του προγράμματος Ορίζοντας 2020. Οι καινοτομίες του προγράμματος, όπως τις παρέθεσε ο κ. Κώστας Γληνός, Τμηματάρχης, Τμήμα Ηλεκτρονικών Υποδομών – Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση για Επικοινωνιακά Δίκτυα, Περιεχόμενο και Τεχνολογίες – DG CONNECT) είναι:

- α) η ενοποίηση των διαφορετικών ταμείων σε ένα,
- β) η απόδοση του 40% του προϋπολογισμού για την αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων,
- γ) η απλούστευση των διαδικασιών, κυρίως, προς όφελος των επιχειρήσεων και
- δ) η έμφαση στην καινοτομία από τη βασική έρευνα μέχρι την εφαρμοσμένη έρευνα, με μεγαλύτερο μέρος του προϋπολογισμού ανοιχτό, χωρίς ακριβείς θεματικές προτεραιότητες και με κριτήριο την αριστεία.

Παράλληλα, σύμφωνα με τη νέα Πολιτική Συνοχής της Ε.Ε. 2014-2020, η χρηματοδότηση για την έρευνα και καινοτομία από τα διαρθρωτικά ταμεία θα δίνεται πλέον με βάση τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (Smart Specialisation Strategy – S3).

Έξυπνη εξειδίκευση σημαίνει εντοπισμός των μοναδικών χαρακτηριστικών και μέσων κάθε χώρας και περιφέρειας, επισημαίνοντας τα συγκριτικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα κάθε περιφέρειας, και συγκεντρώνοντας τοπικούς παράγοντες και πόρους, γύρω από ένα όραμα για το μέλλον τους που άγεται από την αριστεία.

Οι εκ των προτέρων όροι της S3 απαιτούν τα Κράτη- Μέλη και οι περιφέρειες της Ε.Ε. να καθορίσουν τις εξειδικεύσεις γνώσης που ταιριάζουν καλύτερα στη δυναμική καινοτομίας τους, στη βάση των μέσων και των δυνατοτήτων τους, για να

καθοριστούν οι πιο πολλά υποσχόμενες περιοχές εξειδίκευσης ενός Κράτους-Μέλους ή περιφέρειας, αλλά και να εντοπιστούν οι αδυναμίες που παρεμποδίζουν την καινοτομία. Στη συνέχεια, οι εθνικές ή περιφερειακές αρχές πρέπει να συντάξουν ένα έγγραφο, όπου θα περιγράφεται η προτεινόμενη στρατηγική για την εν λόγω χώρα ή περιφέρεια και, συγκεκριμένα, οι σχεδιαζόμενες δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις συμπεριλαμβανομένων αυτών από διαρθρωτικά ταμεία στην έρευνα, την τεχνολογική ανάπτυξη και την καινοτομία. Αυτή η στρατηγική δεν πρέπει μόνο να αξιοποιήσει ή και να στοχεύσει στην περιφερειακή επιστημονική αριστεία αλλά, επίσης, να υποστηρίξει τη βασισμένη στην πρακτική («μη τεχνολογική») καινοτομία και να συμπεριλάβει την υιοθέτηση και διάχυση της γνώσης και της καινοτομίας.

Σύμφωνα με τον κ. Μάγκλαρη, η λογική αυτή της χρηματοδότησης, με βάση την έξυπνη εξειδίκευση μπορεί να κρύβει κινδύνους, γιατί κινείται σε μία «*λογική της ανταγωνιστικότητας και όχι της δημιουργίας μηχανισμών και υποδομών συνοχής*».

Μέχρι στιγμής, μόνο 6 Περιφέρειες της Ελλάδας έχουν εγγραφεί στην πλατφόρμα S3, ώστε να μπορέσουν να υποβάλουν τις στρατηγικές τους και να διασφαλίσουν χρηματοδότηση από τα διαρθρωτικά ταμεία της Ε.Ε..

4. Αξιολόγηση των ερευνητικών φορέων

Πέρα από την αξιολόγηση μεμονωμένων ερευνητών και έργων, απουσιάζει από το ελληνικό σύστημα E&T ένα θεσμικό πλαίσιο αξιολόγησης των ερευνητικών φορέων και ιδρυμάτων, ως προς την ποιότητα του ερευνητικού τους έργου, ανάλογο των διεθνώς συστημάτων αξιολόγησης, που, πολλές φορές, κατατάσσουν τα ελληνικά πανεπιστήμια σε πολύ καλές θέσεις, όπως πρόσφατα ο Διεθνής Οργανισμός Κατάταξης QS. Επιπλέον, τα αποτελέσματα των διεθνών αυτών αξιολογήσεων ουδέποτε έχουν αξιοποιηθεί από την ελληνική πολιτεία για τη διαμόρφωση ερευνητικής πολιτικής.

5. Συμπεράσματα

Οι παρουσιάσεις στην Επιτροπή από τα ελληνικά ερευνητικά κέντρα αποδεικνύουν ότι παράγεται σημαντικό έργο, υπάρχει αξιόλογο επιστημονικό δυναμικό και αυτό θα έπρεπε να μεταφράζεται και σε ανάλογα οφέλη για τη χώρα, οικονομικά και κοινωνικά.

Εδώ, όμως, παρεισφρύουν οι διαχρονικές αδυναμίες του ελληνικού συστήματος οργάνωσης της Έρευνας και Τεχνολογίας με αποτέλεσμα να μην έχουμε την ερευνητική δραστηριότητα και παραγωγή που θα μπορούσαμε.

Αυτές είναι η έλλειψη μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδιασμού, στη βάση

συγκεκριμένων και μετρήσιμων δεδομένων, για τους ερευνητικούς τομείς στους οποίους η Ελλάδα έχει είτε επιστημονική αριστεία είτε συγκριτικό πλεονέκτημα, σε σχέση με άλλες χώρες, «με στόχο τη μετάβαση από το τρίγωνο της κρίσης χρέος – έλλειμμα - έλλειψη ισχυρής παραγωγικής βάσης, στο τρίγωνο της γνώσης, εκπαίδευση, έρευνα και επενδύσεις», όπως το έθεσε ο κ. Κριμιζής, η έλλειψη ενιαίου θεσμικού πλαισίου αξιολόγησης των αποτελεσμάτων, αλλά και των ερευνητών, η περιορισμένη εμπλοκή του ιδιωτικού τομέα στη ζήτηση ερευνητικού έργου, ο χωρικός και διοικητικός κατακερματισμός των ελληνικού ερευνητικού ιστού κ.λπ..

Ποιοι είναι οι τομείς αυτοί στους οποίους θα μπορούσε η Ελλάδα να εστιάσει στο μέλλον ώστε να μεγιστοποιήσει την αποτελεσματικότητα της ερευνητικής προσπάθειας;

Ο Αντιπρόεδρος του Ε.ΣΕ.Τ., κ. Χούσος αναφέρθηκε σε συγκεκριμένες «Περιοχές Αριστείας», οι οποίες θα μπορούσαν να υποστηριχθούν περισσότερο: βιολογία, βιοχημεία, μοριακή βιολογία, βλαστικά κύτταρα, αναγεννητική ιατρική, βιολογίες συστημάτων και βιοπληροφορική, νανοβιοτεχνολογία, βιοϋλικά και βιοαπεικόνιση. Ανέφερε, ακόμα, ως μεγάλο πλεονέκτημα της Ελλάδας ότι εξακολουθεί να έχει τη μεγαλύτερη βιοποικιλότητα στην Ευρώπη, από τις καλύτερες βιοποικιλότητες στον κόσμο και πάρα πολλά φυσικά προϊόντα, με τεράστιες δυνατότητες να εξελίξει την αγροβιοτεχνολογία και να φέρει τεράστιο εισόδημα στη χώρα. Και, φυσικά, η ενέργεια, ο τουρισμός, αλλά και άλλοι τομείς.

Πρέπει, όμως, εδώ να σημειωθεί ότι η στροφή της ευρωπαϊκής πολιτικής Έρευνας και Τεχνολογίας προς την κοινωνική διάσταση της έρευνας, την αντιμετώπιση, δηλαδή, των κοινωνικών προκλήσεων, αποδεικνύει ότι η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της έρευνας, με καθαρά οικονομικά κριτήρια και με βάση μόνο τις ανάγκες της αγοράς είναι λανθασμένη. Εξάλλου, η έρευνα, ως δημόσιο αγαθό, που στοχεύει στη διεύρυνση του γνωστικού αποθέματος προς όφελος της κοινωνίας, δεν είναι πάντα ανταποδοτική και μετρήσιμη με οικονομικούς όρους.

6. Προτάσεις

Είναι προφανές ότι πρέπει να υπάρχει ένας μηχανισμός αξιολόγησης, αποτίμησης, λογοδοσίας, διαφάνειας και αξιοκρατίας στην ερευνητική δραστηριότητα, τόσο σε επίπεδο απόδοσης της χρηματοδότησης όσο και σε επίπεδο σύνδεσης της έρευνας με τις ιδιαίτερες ανάγκες, ιδιαιτερότητες και αδυναμίες της ελληνικής πραγματικότητας, μακριά από τεχνητές εξαρτήσεις, με σκοπό την προώθηση και διεύρυνση της επιστημονικής γνώσης, την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας και την

αντιμετώπιση των μεγάλων κοινωνικών προβλημάτων.

Στο πλαίσιο αυτό, σημαντικά βήματα είναι:

α) Η εκπόνηση, σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας και το Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας και Τεχνολογίας, ενός θεσμικού πλαισίου αξιολόγησης του ερευνητικού έργου στο πλαίσιο των χρηματοδοτήσεων που δίνονται, με ενιαία και σταθερά κριτήρια, σε αξιοκρατική βάση, που θα διασφαλίζει την πλήρη διαφάνεια και λογοδοσία για την επιλογή των ερευνητικών προτάσεων και την απόδοση των πόρων.

β) Η διαρκής συλλογή δεδομένων, που αφορούν στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας της έρευνας στην Ελλάδα, από εθνικές και διεθνείς πηγές, και η αξιοποίησή τους για τη διαρκή επικαιροποίηση και παρακολούθηση της εθνικής πολιτικής Έρευνας και Τεχνολογίας και την ενίσχυση της ανταποδοτικότητας των δαπανούμενων πόρων.

γ) Η ενίσχυση των θεσμών ανεξάρτητης εξωτερικής αξιολόγησης, τόσο στο πλαίσιο των προγραμμάτων, κατά το πρότυπο του ΑΡΙΣΤΕΙΑ, όσο και στους ερευνητικούς φορείς, όσον αφορά την ποιότητα του ερευνητικού τους έργου.

δ) Δημιουργία ενός εθνικού προγράμματος έρευνας, με τακτικές προκηρύξεις προγραμμάτων για στοχευμένη έρευνα για την ενίσχυση της καινοτομίας στην παραγωγική διαδικασία σε συγκεκριμένους τομείς προτεραιότητας, αλλά και για ελεύθερη έρευνα σε τομείς όπου η χώρα έχει επιστημονική αριστεία.

ε) Άμεση ολοκλήρωση και δημοσίευση του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Έρευνας και Καινοτομίας, με την κατάλληλη τεκμηρίωση και εξειδίκευση των συγκεκριμένων τομέων προτεραιότητας, στη βάση των οποίων θα γίνει και η βέλτιστη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων και θα σχεδιαστεί ο νέος χάρτης της Έρευνας και Τεχνολογίας, με ορίζοντα τουλάχιστον 5ετίας.

στ) Συνεχής σταδιακή διεύρυνση της επιχορήγησης της έρευνας από τον Κρατικό Προϋπολογισμό στο επίπεδο των υπολοίπων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ζ) Προσπάθεια κρίσιμη μαζικής χρηματοδότησης, με στοχευμένα κίνητρα για συνέργειες του ιδιωτικού τομέα της οικονομίας με πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα, ιδίως σε ήδη εγκατεστημένα επιστημονικά και τεχνολογικά πάρκα, όπως το Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΕΚΕΤΑ) στη Θεσσαλονίκη, το Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας (ΙΤΕ) στο Ηράκλειο κ.ά..

Ε. ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΡΙΖΑ-ΕΚΜ

(όπως κατετέθησαν από τη Βουλευτή κυρία Θεανώ Φωτίου, Α΄ Αντιπρόεδρο της Επιτροπής)

1. Εισαγωγή

Η Επιτροπή Έρευνας και Τεχνολογίας πραγματοποίησε 22 συνεδριάσεις. Μόλις οι 7 αφορούσαν την παρουσίαση θεσμικών φορέων (Γενικός Γραμματέας Έρευνας Τεχνολογίας, Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας & Τεχνολογίας) και Ερευνητικών Κέντρων, ενώ 3 αφορούσαν παρουσιάσεις αντίστοιχων δραστηριοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Θεωρούμε ότι αυτές οι συνεδριάσεις ήταν χρήσιμες, για να κατανοήσουμε το τοπίο της Έρευνας και Τεχνολογίας τόσο του τόπου μας, όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο και να εξάγουμε συμπεράσματα. Οι υπόλοιπες, όμως, έβαζαν θέματα ελάσσονος σημασίας για την ερευνητική πολιτική της χώρας μας και περισσότερο προέβαλαν και υπεραξίωναν κοινωφελή ιδιωτικά Ιδρύματα.

Η Επιτροπή αρνήθηκε να καλέσει σε ακρόαση τους Συλλόγους των Ερευνητών, παρά τη σχετική μας πρόταση. Τα συμπεράσματα που εξάγουμε από τις συνεδριάσεις αυτές παρουσιάζονται παρακάτω σε τρία κεφάλαια.

Λαμβάνοντας υπόψη τη συζήτηση η οποία διεξήχθη στις 19/6/2013, επί των εισηγήσεων που θα συμπεριληφθούν στην Έκθεση της Επιτροπής, πρέπει εξαρχής να σημειώσουμε ότι:

α) η ανάπτυξη της Έρευνας εστιάζεται στον τόπο μας, κυρίως, στο χώρο της καινοτομίας, ενώ είναι γνωστό ότι βρισκόμαστε στην 23^η θέση σε αυτόν τον τομέα, επίδοση ιδιαίτερα χαμηλή.

β) Η πολιτική για την Έρευνα έχει ως στόχο την απορρόφηση των ευρωπαϊκών κονδυλίων του ΣΕΣ το 2014- 2020 και με δεδομένο ότι ο «ορίζοντας 2020» προβλέπει 80 δισ. σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η καινοτομία θεωρείται ο προωθητικός μοχλός για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας. Όμως, χωρίς σχέδιο παραγωγικής ανασυγκρότησης η επιχειρηματικότητα μπορεί να αφορά μόνο τομείς έντασης κεφαλαίου και όχι τομείς έντασης εργασίας ή τομείς έντασης κεφαλαίου με ισχυρές παραγωγικές διασυνδέσεις με το υπόλοιπο παραγωγικό σύστημα, που σήμερα έχει ανάγκη η χώρα.

γ) Η ψηφιακή ατζέντα στην Ελλάδα βρίσκεται εξαιρετικά πίσω (25^η θέση) και είναι αμφίβολη η πορεία του ΣΥΖΕΥΞΙΣ II που αφορά τον εκσυγχρονισμό της τηλεπικοινωνιακής υποδομής του Δημόσιου Τομέα.

δ) Η πορεία απομόχλευσης της ελληνικής οικονομίας, η σκληρή πολιτική λιτότητας, τα προβλήματα ρευστότητας, η συρρίκνωση και η ιδιωτικοποίηση του Δημόσιου Τομέα του, αφαιρούν τον καθοριστικό ρόλο του κεντρικού μοχλού ανάπτυξης, που θα μπορούσε να έχει αυτός, τη στιγμή μάλιστα, που ο ιδιωτικός τομέας φαίνεται πως δεν μπορεί να αναλάβει αυτό το ρόλο. Επιπρόσθετα, όταν το προηγούμενο μοντέλο κερδοφορίας του ιδιωτικού τομέα τον έκανε να μην στρέφεται προς την καινοτομία, ούτε καν σε καιρούς σημαντικής μεγέθυνσης, πώς μπορούμε να στηριχθούμε ότι θα το κάνει τώρα, αυτήν ειδικά τη δύσκολη και έντονη υφεσιακή συγκυρία;

Επομένως, η λογική της ανάπτυξης της Έρευνας, μέσω της καινοτομίας και της έξυπνης εξειδίκευσης μπορεί να αφορά την κατάσταση που βρίσκονται οι χώρες που δεν εφαρμόζουν πολιτικές λιτότητας και μνημονίων. Η κατάργηση αυτών των πολιτικών είναι προϋπόθεση για μια ουσιαστική σύνδεση της Έρευνας και της παραγωγικής ανασυγκρότησης της χώρας μας.

A. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

A.1. Υφιστάμενη Κατάσταση

Ο χώρος της Έρευνας είναι πολυδαίδαλος, διασπασμένος και αποδυναμωμένος από τις πολιτικές της λιτότητας σε ανθρώπινο δυναμικό και σε υλικούς πόρους. Στα Ερευνητικά Κέντρα και στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της χώρας εξακολουθεί να παράγεται πρωτότυπο και με διεθνή αναγνώριση έργο, από ερευνητικό και επιστημονικό προσωπικό κατά κανόνα υψηλού επιπέδου και υψηλής εξειδίκευσης.

Αξίζει να αναφερθεί ότι ο τομέας της Έρευνας στη χώρα, είναι αρκετά παραγωγικός και επιτυχής σε ερευνητικά ανταγωνιστικά προγράμματα. Αυτό αποδεικνύεται με βάση τα στοιχεία της αυτοαξιολόγησης της περιόδου 2005–2010 και με συγκεκριμένες μελέτες αξιολόγησης, οι οποίες βασίστηκαν σε:

- δραστηριότητες και επιδόσεις των Ερευνητικών Κέντρων που εποπτεύει η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (π.χ. δημοσιεύσεις, μονογραφίες, ερευνητικά προγράμματα, βιβλιογραφικές αναφορές, διδακτορικές εργασίες, εμπορική δραστηριότητα, ευρεσιτεχνίες, κ.λπ.).
- στοιχεία προσωπικού (απασχολούμενο προσωπικό ανά κατηγορία: ερευνητές Α και Β, ερευνητές Γ και Δ, επιστημονικό προσωπικό, τεχνικό προσωπικό, διοικητικό προσωπικό)

Όλη την προηγούμενη περίοδο, όμως, η κυβέρνηση αντί να εντατικοποιήσει και να εξορθολογήσει τον ερευνητικό ιστό προέβη σε μια σειρά συγχωνεύσεων. Η πρώτη φάση των συγχωνεύσεων μόνο προβλήματα δημιούργησε, διότι υλοποιήθηκαν

συγχωνεύσεις χωρίς κριτήρια και χωρίς καμία απολύτως τεκμηρίωση, ακόμα και του προσδοκώμενου επιστημονικού ή δημοσιονομικού οφέλους, με μοναδικό σκοπό τη συρρίκνωση των φορέων υπό την πίεση της τρόικας για μείωση του Κράτους.

Ερευνητικά Κέντρα Δημοσίου Δικαίου, μεγάλης σημασίας, μετατρέπονται σε Ιδιωτικού Δικαίου, ενώ τα παραμένοντα σε καθεστώς δημοσίου αποφιλώνονται σε τέτοιο βαθμό, που εξωθούνται στην αναζήτηση πόρων εκτός Ελλάδας –ακριβώς τη στιγμή που η χώρα χρειάζεται τη συνδρομή τους. Παράδειγμα αποτελεί το πλοίο του ΕΛ.ΚΕ.Θ.Ε. «Αιγαίο», το οποίο βρίσκεται στην Ερυθρά Θάλασσα συνεργαζόμενο με διεθνή ωκεανογραφικά ινστιτούτα για να εξασφαλίσει την οικονομική βιωσιμότητά του, ενώ θα ήταν απαραίτητο για τις έρευνες που διεξάγονται στον ελληνικό χώρο σήμερα.

Δεν υπάρχει συνένωση και συντονισμένη συνέργεια των Ερευνητικών Κέντρων με τις αντίστοιχες ομάδες που λειτουργούν στην Ανώτατη Εκπαίδευση, γεγονός που συνεπάγεται κατασπατάληση πόρων. Το 2012 δόθηκαν ως κρατική επιχορήγηση μόνο 45 εκατ. ευρώ σε Ερευνητικά Κέντρα, εποπτευόμενα από την Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας, με αποτέλεσμα να καταρρέουν οι υφιστάμενες ερευνητικές και τεχνολογικές δομές. Οι λειτουργικές τους δαπάνες καλύπτονται, κατά βάση, από τα ανταγωνιστικά ευρωπαϊκά προγράμματα, με αποτέλεσμα η Έρευνα στη χώρα μας να κατευθύνεται, κυρίως, στους τομείς ενδιαφέροντος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι προθέσεις της κυβέρνησης διαγράφονται πλέον καθαρά: αμφισβήτηση και κατάργηση του ακαδημαϊκού χαρακτήρα της Έρευνας και των Ερευνητικών Κέντρων, δραστική περικοπή προϋπολογισμών στα όρια της επιβιώσής τους, απόσυρση του Κράτους από την ευθύνη για χάραξη εθνικής στρατηγικής και επικράτηση των αντιλήψεων για αυτορρύθμιση του χώρου της Έρευνας, μέσα από συνέργειες με την αγορά.

Στο πλαίσιο αυτό, και με στόχο μία «χρήσιμη» και ανταγωνιστική Έρευνα με το πρόσχημα της διασύνδεσής της με την κοινωνική και οικονομική πραγματικότητα του Μνημονίου, θα χρηματοδοτούνται λίγοι και «άριστοι» σε συγκεκριμένα πεδία, προς όφελος επενδυτών και ιδιωτών, οι οποίοι θα απασχολούν και υψηλά εξειδικευμένο και φθηνό επιστημονικό δυναμικό.

Η πολιτική αυτή, που θεμελιώνει τον κυρίαρχο και με στρεβλό τρόπο προσανατολισμό της Έρευνας στα ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια, βρίσκεται σε πλήρη αντιστοιχία με την επιχειρούμενη πολιτική «αναδιάρθρωσης» της Ανώτατης εκπαίδευσης. Μετά τα Πανεπιστήμια και τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα,

σειρά έχουν οι δημόσιες ερευνητικές υποδομές και η περιουσία των Ερευνητικών Κέντρων.

Χρηματοδότηση

Η χώρα μας δαπανά το 0,5% του ΑΕΠ για την Έρευνα. Στις 203 περιοχές της Ευρώπης των 27, η Ελλάδα τοποθετείται στις θέσεις 203-199 και 197, ενώ χώρες όπως η Πορτογαλία και η Τουρκία βρίσκονται σε υψηλότερη θέση στην κατάταξη ως προς τις δημόσιες δαπάνες Έρευνας σε ποσοστό του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος.

Πιο συγκεκριμένα, η Ελλάδα δίνει σήμερα οριακά το 0,58% του συνεχώς μειούμενου Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της για Έρευνα. Για το 2011, δόθηκαν από τη Γ.Γ.Ε.Τ. (Υπουργείο Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων) στα Ερευνητικά Κέντρα (ΕΚ): ~58. εκατ. ευρώ και για εθνική συμμετοχή σε διεθνείς οργανισμούς: 28 εκατ. ευρώ (CERN ~ 16 εκατ. ευρώ, ESA ~12 εκατ. ευρώ). Για το 2012 δόθηκαν 45 εκατ. ευρώ. Στα 4 Ερευνητικά Κέντρα Ν.Π.Δ.Δ. (Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών, Εθνικό Κέντρο Έρευνας Φυσικών Προσώπων Δημόκριτος, Ελληνικό Κέντρο Θαλάσσιων Ερευνών, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού, φυσικό αέριο) η τακτική επιχορήγηση καλύπτει οριακά τη μισθοδοσία του μόνιμου προσωπικού, ενώ οι λειτουργικές δαπάνες καλύπτονται από τα έσοδα ερευνητικών προγραμμάτων.

Τα έσοδα από τα ευρωπαϊκά προγράμματα βαίνουν μειούμενα, ιδιαίτερα μετά τις περικοπές και στα κονδύλια της Έρευνας στον ευρωπαϊκό προϋπολογισμό. Αφορούν, κυρίως δράσεις του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς ή ευρωπαϊκά προγράμματα της Ε.Ε.. Αναμένεται ο περιορισμός της χρηματοδότησης για τη δεκαετία, μέσω της ιδέας για «ευφυή εξειδίκευση» (smart specialization), η οποία περιέχεται στο νέο Πρόγραμμα - Πλαίσιο Horizon 2020.

Το εξειδικευμένο τεχνικό και διοικητικό προσωπικό, που μέσω μεγάλων περικοπών σε μισθούς και επιδόματα, έχει, ήδη, οδηγηθεί στη φτωχοποίηση, ενώ οι πρόσφατες δραματικές περικοπές στα ειδικά μισθολόγια των ερευνητών έρχεται να συμπληρώσει την εικόνα.

Μια εικόνα οριακού πλαισίου λειτουργίας των Ερευνητικών Κέντρων, που οδηγεί σημαντικές δημόσιες ερευνητικές και τεχνολογικές υποδομές σε κατάρρευση και ιδιωτικοποίηση, και μεγάλο και πολύτιμο για τη χώρα κομμάτι ώριμων ερευνητών, καθώς και το συντριπτικό κομμάτι των νέων επιστημόνων σε αναγκαστική φυγή στο εξωτερικό.

Οι εργασιακές σχέσεις

Σκιαγραφείται ήδη ο νέος τύπος του ερευνητή-τριας: ερευνητής / επιχειρηματίας (manager), σε ένα εξαιρετικά ανταγωνιστικό περιβάλλον και με ισχυρές εξαρτήσεις από τον ιδιωτικό τομέα, ο οποίος παρά τα θεσμικώς ισχύοντα επί του παρόντος, καλείται να κριθεί στην επόμενη βαθμίδα όχι μόνο με αξιολόγηση του ερευνητικού του έργου αλλά και με μη ακαδημαϊκά κριτήρια, όπως η σύσταση εταιρειών, τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, το παραγόμενο προϊόν.

Για παράδειγμα, στο σχέδιο νόμου για την κατάργηση του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών, το οποίο τελικά δεν πέρασε στην Ολομέλεια της Βουλής, περιγράφηκε η αλλαγή του εργασιακού καθεστώτος όλων των μόνιμων ερευνητών σε αορίστου χρόνου, εάν ο φορέας καταργείτο. Το θέμα αυτό, δυστυχώς, παραμένει ανοιχτό ως ενδεχόμενο, όπως και η μονιμότητα των υπολοίπων εργαζομένων στα Ερευνητικά Κέντρα, τεχνικών και διοικητικών υπαλλήλων. Είναι δεδομένο ότι η επικείμενη αλλαγή του θεσμικού καθεστώτος των δημόσιων Ερευνητικών Κέντρων σε Ν.Π.Ι.Δ. θα σημάνει την άμεση κατάργηση όλων των οργανικών θέσεων και την απώλεια εργασιακών δικαιωμάτων εκατοντάδων υπαλλήλων κάθε ειδικότητας. Ο ΣΥΡΙΖΑ- ΕΚΜ είναι ριζικά αντίθετος σε αυτή την προοπτική.

Επίσης, πρέπει εδώ να αναφέρουμε την απασχόληση σημαντικού αριθμού νέων επιστημόνων για την υλοποίηση εκ μέρους των φορέων, ερευνητικών προγραμμάτων και έργων, οι οποίοι απασχολούνται, κυρίως, με συμβάσεις έργου για ορισμένο χρονικό διάστημα όσο διαρκεί το έργο και οι οποίοι αμείβονται με μπλοκάκι (αποδείξεις παροχής υπηρεσιών).

A.2. Θέσεις του ΣΥΡΙΖΑ- ΕΚΜ για το δημόσιο και ακαδημαϊκό χαρακτήρα της Έρευνας

Βασικές και οραματικές μας θέσεις είναι η υποστήριξη του δημόσιου και ακαδημαϊκού χαρακτήρα της Έρευνας, η υποστήριξη των μεγάλων δημόσιων ερευνητικών και τεχνολογικών υποδομών, η προώθηση του σχεδιασμού ενός εθνικού προγράμματος στήριξης και ανάπτυξης της βασικής και εφαρμοσμένης Έρευνας, με την αναγκαία για αυτό δημόσια και αξιοκρατική χρηματοδότηση, τον ρυθμιστικό ρόλο του κράτους και την αξιοποίηση του εγχώριου ανθρώπινου επιστημονικού δυναμικού.

Με βάση το άρθρο 16, παράγραφος 1 του Συντάγματος, κατοχυρώνεται και η αυτοτελής ύπαρξη και λειτουργία εθνικών ερευνητικών κέντρων δημόσιου χαρακτήρα. Αυτά οφείλουν να λειτουργούν με ακαδημαϊκά κριτήρια, υπό δημόσιο έλεγχο και προς όφελος της κοινωνίας και να μην εξαρτώνται από τους περιορισμούς που θέτει η αναζήτηση χρηματοδοτικών μηχανισμών με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια.

Ειδικότερα, η βασική Έρευνα, απαραίτητη προϋπόθεση της εφαρμοσμένης, δεν μπορεί παρά να αποτελεί μέριμνα του Κράτους, ως αντικείμενο Δημόσιας Ευθύνης.

Τα Ερευνητικά Κέντρα πρέπει να είναι δημόσια και να συμβάλλουν στην ανάπτυξη της βασικής Έρευνας, παρέχοντας, παράλληλα, υπηρεσίες στρατηγικής σημασίας για τη χώρα. Πρέπει να λειτουργούν ως σύμβουλοι της Πολιτείας με σκοπό το δημόσιο συμφέρον, ασκώντας αρμοδιότητες που ανήκουν στον πυρήνα των κρατικών υποχρεώσεων και έχουν άμεση σχέση με την υγεία, την ασφάλεια της χώρας, του περιβάλλοντος και των κατοίκων της χώρας.

Το ζητούμενο πρέπει να είναι η ύπαρξη ανεξάρτητων από ιδιωτικά συμφέροντα ερευνητικών και τεχνολογικών υποδομών και επιστημόνων, ώστε να δύνανται να λειτουργήσουν υπέρ του δημοσίου συμφέροντος σε κρίσιμες περιπτώσεις.

Επισημαίνουμε επιχειρησιακά κρίσιμες δραστηριότητες, όπως αναφέρθηκαν και κατά τις ακροάσεις που έκανε η Επιτροπή:

- την 24ωρη παρακολούθηση επιπτώσεων ραδιολογικών συμβάντων ή/και ατυχημάτων από το ΕΚΕΦΕ «Δημόκριτος» (Τσερνόμπιλ, Φουκουσίμα) και την ταχεία και διαφανή αντιμετώπισή τους,
- την 24ωρη παρακολούθηση για φυσικές καταστροφές και σεισμούς από το Ελληνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών (ΕΑΑ),
- την ταχεία και διαφανή αντιμετώπιση από το Εθνικό Κέντρο Θαλασσίων Ερευνών (ΕΛΚΕΘΕ) του ναυαγίου του Sea Diamond στη Σαντορίνη, με τρόπο ανεξάρτητο από τα εφοπλιστικά συμφέροντα,
- τη συμβολή του Ελληνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) στη μελέτη και παρακολούθηση σημαντικών κοινωνιολογικών παραμέτρων, ειδικά σε συνθήκες κρίσης (ανεργία, δικαιώματα, φύλο, ναρκωτικά, βία, εγκληματικότητα).

Τα Ερευνητικά Κέντρα και τα Ερευνητικά Ιδρύματα διέπονται από ειδικό θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας, σύμφωνα με τους νόμους 1514/1985 και 2919/2001. Ο νόμος 3653/2008 έχει τεθεί σε αναστολή. Ο νόμος 1514/1985 έχει θετικά στοιχεία και η εμπειρία από την εφαρμογή του θα ληφθεί υπόψη στο νομοθετικό πλαίσιο για τον Ενιαίο Δημόσιο Χώρο της Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας, που επεξεργάζεται ο ΣΥΡΙΖΑ- Ε.Κ.Μ. και θα θέσει σύντομα σε διαβούλευση σε Α.Ε.Ι. και σε Ερευνητικά Κέντρα.

Μέχρι τώρα, ενώ υπάρχουν, δεν αποκαλύπτονται τα σχέδια του Υπουργείου για την αρχιτεκτονική του ελληνικού συστήματος Έρευνας. Πληροφορούμαστε για

επερχόμενο σχέδιο νόμου, το οποίο κρατείται μυστικό για αδιαφανείς διαβουλεύσεις. Κατά τη γνώμη μας, τα επιχειρούμενα σχέδια «αναδιάρθρωσης» δεν έχουν καμία σχέση με εξορθολογισμό.

Οι Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου προσιωνίζουν για τα Ερευνητικά Κέντρα αντίστοιχες κινήσεις με αυτήν της Ελληνικής Ραδιοφωνίας Τηλεόρασης.

Ενιαίος χώρος ανώτατης εκπαίδευσης και Έρευνας

Η Έρευνα και η νέα γνώση αποτελούν δημόσια αγαθά για τον ΣΥΡΙΖΑ Ε.Κ.Μ..

Υποστηρίζουμε **αύξηση εθνικών κονδυλίων** για την Έρευνα με σκοπό σταδιακά να προσεγγίσει τον κοινοτικό μέσο όρο ως ποσοστό του Α.Ε.Π. (ο μέσος όρος των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι 2,01%). Παρά την οικονομική κρίση, οφείλουμε να επενδύσουμε στην Έρευνα, όπως έκαναν άλλες ευρωπαϊκές χώρες, οι οποίες εξήλθαν επιτυχώς από παρελθούσες οικονομικές κρίσεις, π.χ. η Φινλανδία.

Το πρωτότυπο και με διεθνή αναγνώριση έργο, που παρά τις αντίξοες συνθήκες, παράγεται στη χώρα από ερευνητικά κέντρα και ΑΕΙ, μπορεί και οφείλει να γίνει μοχλός ανάπτυξης, για την ανασυγκρότηση της χώρας προς όφελος της κοινωνίας.

Για μια αποτελεσματική ερευνητική πολιτική, σχεδιάζουμε τον **Ενιαίο Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας**, με φορείς, που θα λειτουργούν με ακαδημαϊκά κριτήρια και αξιοκρατία, θα ευρίσκονται υπό δημόσιο έλεγχο, με εγγυημένους τους προϋπολογισμούς ώστε να λειτουργούν υπέρ του δημοσίου συμφέροντος, μη εξαρτώμενους από ιδιώτες. Η Ανώτατη Εκπαίδευση και η Έρευνα έχουν διακριτούς μεν, αλλά και συμπληρωματικούς ρόλους.

Θέση μας είναι τα Ερευνητικά Κέντρα να λειτουργούν προς όφελος της Κοινωνίας με εγγυημένους τους μισθούς και τις λειτουργικές δαπάνες από τον τακτικό προϋπολογισμό, όπως συμβαίνει και στα Α.Ε.Ι..

Θεσμικά προωθούμε την ισότιμη διασύνδεση Α.Ε.Ι. και Ερευνητικών Κέντρων, ώστε να αξιοποιηθούν με τον βέλτιστο τρόπο το ερευνητικό προσωπικό και οι υποδομές και να προωθηθεί η εκπαίδευση πολλών νέων επιστημόνων (φοιτητών, μεταπτυχιακών, μεταδιδακτορικών). Επίσης, να κατοχυρωθεί θεσμικά και να διασφαλιστεί ο ρόλος των Ερευνητικών Κέντρων στη Μεταπτυχιακή Εκπαίδευση, και να διατηρηθεί στο πλαίσιο αυτό, ο θεσμός των Μεταπτυχιακών Υποτρόφων και Μεταδιδακτορικών Συνεργατών (post docs), που αποτελούν κρίσιμη και ουσιαστική πηγή ανανέωσης και συνέχισης της επιστημονικής γνώσης.

Ο ενιαίος χώρος ανώτατης εκπαίδευσης και Έρευνας είναι:

Δημόσιος Χώρος, διότι, κατά την επιταγή του άρθρου 16, τα Ερευνητικά Κέντρα είναι δημόσια. Εκπαιδευτικοί και ερευνητές είναι δημόσιοι λειτουργοί, συνεργάζονται χωρίς αποκλεισμούς στη διδασκαλία και στην Έρευνα, υπό προϋποθέσεις και όρους που ο νόμος θα ορίζει. Είναι υποχρέωση του Κράτους να παρέχει στην Ανώτατη Εκπαίδευση και στα Ερευνητικά Κέντρα τους απαραίτητους και αναγκαίους πόρους, που διασφαλίζουν την αποστολή τους.

Ενιαίος Χώρος, δηλαδή διδάσκοντες –ερευνητές και διδασκόμενοι έχουν ενιαία δικαιώματα και υποχρεώσεις, τα οποία ορίζει κοινό καταστατικό– θεσμικό πλαίσιο. Συνεργάζονται στη διεξαγωγή της διδασκαλίας και Έρευνας, χωρίς στεγανά και αποκλεισμούς.

Οι προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί τίτλοι και τα διδακτορικά απονέμονται από τα Α.Ε.Ι., με συνεργασία των Ερευνητικών Κέντρων και τη μεγαλύτερη δυνατή αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, των υποδομών και των πόρων.

Τα Α.Ε.Ι. οργανώνουν με την ισότιμη συνεργασία των Ερευνητικών Κέντρων, τις μεταπτυχιακές και διδακτορικές σπουδές.

Η βασική και εφαρμοσμένη Έρευνα διεξάγονται στον Ενιαίο Δημόσιο Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας, με ελευθερία και δημοκρατία και χρηματοδοτούνται από δημόσιους πόρους.

Σε πρώτη φάση, πρέπει να υποστηριχθούν τα Ερευνητικά Κέντρα και η κρίσιμη μάζα του ανθρώπινου δυναμικού, ώστε να μην καταρρεύσουν πολύτιμες για το δημόσιο συμφέρον υποδομές και για να υπάρχει η αναγκαία συνέχεια στο ερευνητικό έργο.

Αυτό που επείγει, όμως, να γίνει είναι η λειτουργική διασύνδεση όλων των ερευνητικών κέντρων και ιδρυμάτων και η θεραπεία του κατακερματισμού τους. Ο κατακερματισμός αυτός είναι από τα σημαντικότερα προβλήματα και αποτελεί εμπόδιο για μια ενοποίηση της ερευνητικής πολιτικής και για μια σχεδιασμένη αξιοποίηση των ερευνητικών και τεχνολογικών υποδομών και των υπάρχοντων πόρων και τεχνογνωσίας στην κατεύθυνση της ανασυγκρότησης της χώρας.

Όμως διευκρινίζουμε ότι το γεγονός ότι τα Ερευνητικά Κέντρα είναι πολυθεματικά δεν αποτελεί μειονέκτημα. Τα Ινστιτούτα αναφέρονται σε διάφορες επιστημονικές περιοχές, καλύπτοντας ένα ευρύ φάσμα στη βασική και εφαρμοσμένη Έρευνα, ενώ σημαντικές συνέργειες έχουν αναπτυχθεί, μεταξύ ομάδων Ινστιτούτων για την επίτευξη κρίσιμης μάζας.

B. ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ

Σήμερα, εν μέσω κρίσης, ασκείται σοβαρή ιδεολογική πίεση να παρουσιαστεί η απορρύθμιση και «ιδιωτικοποίηση» του ερευνητικού ιστού, ως προσπάθεια να σχετισθεί πιο αποτελεσματικά η Έρευνα με την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα, με σκοπό την «ανάπτυξη», ενώ ο πραγματικός στόχος είναι η περαιτέρω περιστολή των δημοσίων δαπανών για την Έρευνα. Επιχειρείται να υποκαταστήσει η δημόσια Έρευνα τον ρόλο της καινοτόμου Έρευνας (R&D), που θα έπρεπε να υλοποιείται στον ιδιωτικό τομέα. Ο ΣΥΡΙΖΑ-Ε.Κ.Μ. δεν ασπάζεται τις νεοφιλελεύθερες αντιλήψεις, όπως εκφράζονται, κυρίως, στον χώρο της Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας (Ε.Τ.Α.Κ.), οι οποίες, αναδεικνύουν ως μονόδρομο και κυρίαρχο τον ρόλο του ιδιωτικού τομέα, στοχεύοντας στην απόσυρση του Κράτους από την ευθύνη για χάραξη εθνικής στρατηγικής Ε.Τ.Α.Κ. και στην επικράτηση των αντιλήψεων για υποβάθμιση της δημόσιας Έρευνας και αυτορρύθμιση του χώρου της Έρευνας αποκλειστικά μέσα από τη συνέργειά της με την αγορά.

Γίνεται μεγάλη κουβέντα για ένα Στρατηγικό Σχέδιο για την Έρευνα, αλλά η πραγματικότητα είναι ότι εκλείπει παντελώς. Το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Έρευνας και Καινοτομίας (Ε.Σ.Π.Ε.Κ) που δόθηκε σε διαβούλευση, είναι ένα απολύτως γραφειοκρατικό σχέδιο χωρίς ουσία.

Ένα ουσιαστικό Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο για την Έρευνα πρέπει να έχει συγκεκριμένες κατευθύνσεις και να ελέγχεται από την Πολιτεία, με ζητούμενο το δημόσιο συμφέρον. Το θέμα αυτό, το οποίο συνδέεται με το μοντέλο ανάπτυξης που προτείνει ο ΣΥΡΙΖΑ-ΕΚΜ, προϋποθέτει τον καθορισμό εθνικών προτεραιοτήτων και στοχοθεσία και, φυσικά, τη διενέργεια ουσιαστικής διαβούλευσης με την κοινωνία, για τον καθορισμό ενός οδικού χάρτη και των απαραίτητων δομών για την υιοθέτηση, παρακολούθηση και επικαιροποίηση ενός Εθνικού Σχεδίου, με την αναγκαία περιφερειακή διάσταση που πρέπει να ληφθεί υπόψη στη σημερινή συγκυρία για τις ανάγκες ανασυγκρότησης της χώρας.

Γνωρίζουμε τις εξαιρετικές ερευνητικές επιδόσεις της χώρας μας στα πεδία της Πληροφορικής και Επικοινωνιών, της βιοτεχνολογίας, της νανοτεχνολογίας και αγροβιοτεχνολογίας. Επιδόσεις, οι οποίες θα συνέβαλαν στην ανάπτυξη και επανασχεδιασμό του πρωτογενούς τομέα (π.χ. διατροφή) και του δευτερογενούς τομέα (π.χ. τεχνολογίες υλικών). Σε κάθε περίπτωση, η πρόκληση για τη συμβολή της Έρευνας στην ανασυγκρότηση της χώρας θα πρέπει να αξιοποιεί στο μέγιστο βαθμό, το εγγώριο ανθρώπινο δυναμικό.

Γ. ΣΥΜΦΩΝΟ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ (Σ.Ε.Σ.) ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2014-2020: ΚΡΙΤΙΚΗ – ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Μετά τις παρουσιάσεις που έχουν γίνει στην Επιτροπή και τη συζήτηση που είχαμε στις Βρυξέλλες, γίνονται σαφή τα ακόλουθα.

Οι πόροι των διαρθρωτικών ταμείων για τη νέα προγραμματική περίοδο 2014 – 2020 (Νέο ΕΣΠΑ) θα χαρακτηρίζονται από τα εξής νέα στοιχεία και τάσεις:

- Οι ευρωπαϊκές πολιτικές, πλέον, στοχεύουν στην εθνικοποίηση των στόχων τους, δηλαδή, να υλοποιούνται περισσότερο με εθνικούς παρά με ευρωπαϊκούς πόρους (μείωση κοινοτικού προϋπολογισμού κ.λπ.).
- Θα κυριαρχεί η «ανταγωνιστικότητα» και όχι η σύγκλιση (τρεις κατηγορίες περιφερειών: Λιγότερο ανεπτυγμένες < 75% του ΜΟ της ΕΕ – Μεταβατικές μεταξύ του 75% και του 90% του ΜΟ της ΕΕ – Περισσότερο ανεπτυγμένες > 90% του ΜΟ της ΕΕ).

Στο παραπάνω πλαίσιο, το νέο Ε.Σ.Π.Α. (Σ.Ε.Σ. 2014 – 2020) και η πολιτική συνοχής συνδέεται, για πρώτη φορά, με μια σειρά από *ex ante* (ειδικές τομεακές προϋποθέσεις, που πρέπει να πληρούνται, προκειμένου να συγχρηματοδοτηθούν επιμέρους δράσεις) και *ex post* προϋποθέσεις (προϋποθέσεις που συνδέονται με την επίτευξη συγκεκριμένων ποσοτικοποιημένων ορόσημων της στρατηγικής για την Ευρώπη 2020), αλλά και (και αυτό είναι το σημαντικότερο) με μακροοικονομικές προϋποθέσεις τήρησης της δημοσιονομικής πειθαρχίας και των πολιτικών του μνημονίου (παρ. 4 του άρθρου 21 του νέου γενικού κανονισμού). Η μη τήρηση των τριών προϋποθέσεων θα έχει ως συνέπεια την επιβολή ποινών.

Πέρα, όμως, από τους όρους τήρησης της δημοσιονομικής πειθαρχίας και των *ex ante* και *ex post* προϋποθέσεων, η νέα περίοδος εφαρμόζει, για πρώτη φορά, και άλλες προγραμματικές «καινοτομίες», οι σημαντικότερες από τις οποίες είναι:

- Η αυστηρή θεματική συγκέντρωση πόρων σε περιορισμένες παρεμβάσεις προκειμένου να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων. Δηλαδή, ανάλογα με την κατηγορία περιφερειών από 50% έως 80% των κονδυλίων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Π.Α.) θα στηρίξουν τους τομείς **{1} Έρευνας και τεχνολογίας, {2} ΜΜΕ (έμφαση στα χρηματοδοτικά εργαλεία) και {3} μετάβαση προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (δεν περιλαμβάνονται υποδομές)**. Στις περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες (Αττική, Νότιο Αιγαίο) το Ε.Τ.Π.Α. δεν θα χρηματοδοτεί υποδομές προστασίας περιβάλλοντος, μεταφορών και ψηφιακής σύγκλισης κ.λπ..

- Ο Χάρτης κρατικών ενισχύσεων προβλέπει μηδενικά ποσοστά ενίσχυσης για τις περιφέρειες Αττικής και Νότιου Αιγαίου, ως περισσότερο ανεπτυγμένες, παρά το γεγονός, ότι σε αυτές τις δύο περιφέρειες βρίσκεται η πλειοψηφία του πληθυσμού της χώρας. Με δεδομένο ότι τη νέα περίοδο όλα τα έργα υποδομής θα θεωρούνται ιδιωτικά έργα και σαν τέτοια θα αντιμετωπίζονται ως κρατικές ενισχύσεις, ελλοχεύει ο κίνδυνος να μην μπορεί να εκτελεσθεί κανένα έργο υποδομής (ούτε ως Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα-Σ.Δ.Ι.Τ.).

Αν στα παραπάνω προσθέσουμε και τα πολλά ημιτελή έργα «ουρές» του Ε.Σ.Π.Α. 2007–2014 (Συμβάσεις παραχώρησης, έργα υποδομής με συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα, δημόσια έργα υποδομών, έργα περιβάλλοντος κ.λπ.) που δεν θα προλάβουν να ολοκληρωθούν εντός του Ε.Σ.Π.Α. 2007–2013 και που απαιτούν πολλούς πόρους από την επόμενη προγραμματική περίοδο 2014–2020, τότε τα προβλήματα υλοποίησης του νέου Ε.Σ.Π.Α. είναι, κυρίως, δύο κατηγοριών:

- **Σκληρή οικονομική διακυβέρνηση σε περιβάλλον μεγάλης ύφεσης:** Αυστηροποίηση του πλαισίου υλοποίησης –δημοσιονομική πειθαρχία– ποσοτικοί στόχοι, που εγείρουν ποινές.
- **Προγραμματικός ετεροκαθορισμός των Περιφερειών. Οι περιφερειακές ανάγκες θα περιοριστούν στο ελάχιστο και θα εξαναγκαστούν να τηρήσουν τις τρεις θεματικές συγκεντρώσεις:** Θεματική συγκέντρωση πόρων σε τομείς «ανταγωνιστικότητας» – μειωμένα ή μηδενικά ποσοστά κρατικών ενισχύσεων για τις επιχειρήσεις – ημιτελή έργα – «ουρές» του παρελθόντος.

Μια, καταρχήν, άρση των εμποδίων υλοποίησης του νέου Ε.Σ.Π.Α. θα απαιτούσε:

- Μη τήρηση των μακροοικονομικών προϋποθέσεων, όπως πρότεινε και η Ιρλανδική Προεδρία.
- Άρση ή χαλάρωση των ποσοτικών στόχων και των ποινών, που συνεπάγεται η μη επίτευξή τους.
- Προσπάθειες μείωσης της θεματικής συγκέντρωσης (για Αττική, Νότιο Αιγαίο) από το 80% στο 60% των πόρων του Ε.Σ.Π.Α. (απαραίτητη προϋπόθεση για να γίνουν κάποιες υποδομές). Ήδη αυτό συνέβη με τις μεταβατικές περιφέρειες (στο πλαίσιο του τριλόγου, δηλαδή, στη διαβούλευση της Επιτροπής του Κοινοβουλίου και των κρατών- μελών πηγαν από το 80% στο 60% των πόρων στη θεματική συγκέντρωση).

- Κατάταξη (διατήρηση των προνομίων των περιφερειών, που εξέρχονται του στόχου 1) της Αττικής (που έχει πολλές ελλείψεις σε υποδομές) στις μεταβατικές περιφέρειες.
- Ιδιαίτερη μεταχείριση των νησιωτικών περιφερειών παρά την όποια κατάταξή τους, έτσι ώστε να μην ισχύει η προβλεπόμενη θεματική συγκέντρωση.

Είναι πολύ σημαντική, για την πορεία της νέας προγραμματικής περιόδου η επίτευξη, μέσα από μια στρατηγική διαπραγμάτευση, των παραπάνω σημείων. Όμως, χωρίς τη γενική εγκατάλειψη των πολιτικών λιτότητας κανένα Ε.Σ.Π.Α. ή Σ.Ε.Σ. δεν μπορεί να λειτουργήσει αναπτυξιακά. Οι κοινοτικοί πόροι είναι συνδρομή στους εγχώριους πόρους (δημόσιους και ιδιωτικούς), που καταβάλλονται κατά τη διάρκεια μιας προγραμματικής περιόδου. Η συνδρομή έπεται της δαπάνης και αυτή η χρονική αλληλουχία αποκαλύπτει το βασικό πρόβλημα απορρόφησης αυτής της περιόδου και της επόμενης. Σε μια οικονομία, που μαστίζεται από την ύφεση και τη δημοσιονομική λιτότητα, είναι δύσκολο να βρεθούν πόροι για να επενδυθούν και να κινητοποιήσουν έτσι και τους αντίστοιχους κοινοτικούς πόρους.

Επίλογος

Τέλος, πιστεύουμε ότι η Επιτροπή οφείλει, αποτιμώντας το έργο της, να αποφασίσει τη μεθοδολογία, με την οποία θα καταλήξει σε προτάσεις για τη χάραξη μιας εθνικής ερευνητικής πολιτικής. Τα σημεία κριτικής που ασκούμε και των προτάσεων που εκθέτουμε, πιστεύουμε ότι συμβάλλουν σε αυτή την κατεύθυνση.

ΣΤ. ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Κωνσταντίνος Γιοβανόπουλος

Εκπροσωπώντας τους Ανεξάρτητους Έλληνες, θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον Πρόεδρο της Επιτροπής για τον αξιοκρατικό τρόπο, με τον οποίο χειρίστηκε τα θέματα της Επιτροπής, κατά την τρέχουσα Σύνοδο.

Οι συνεδριάσεις μας, κατέδειξαν πολύ συγκεκριμένες αδυναμίες, που έχουμε ως Χώρα στον τομέα της Έρευνας και Τεχνολογίας. Θα σταθούμε σε δύο, τρία σημαντικά σημεία, που και για μένα προσωπικά, ήταν εξαιρετικά ορόσημα στο πώς θα κινηθούμε από εδώ και στο εξής. Νομίζω ότι, καταρχήν, η συνεργασία με τον Ευρωβουλευτή κ. Ιωάννη Τσουκαλά, στις Βρυξέλλες, ήταν ο καταλύτης, για να αντιληφθούμε πόσο μακριά είμαστε ακόμα από το ευρωπαϊκό «γίγνεσθαι».

Όταν φτάνουν στην Ελληνική Βουλή νομοσχέδια, που ψηφίζονται από τις πλειοψηφίες και μετατρέπουν τα ερευνητικά κέντρα σε χρηματοδοτούμενες Μ.Κ.Ο., αυτό -και έχει ξανά περιγραφεί- ότι αποτελεί όχι μόνο παγκόσμιο όνειδος, αλλά, τουλάχιστον, μια ντροπή, που πρέπει να την άρουμε, το συντομότερο δυνατό και με ευθύνη, της δικής μας Επιτροπής. Τα ερευνητικά κέντρα δεν είναι Μ.Κ.Ο.. Είναι μια επένδυση μέλλοντος, είναι, αυτή τη στιγμή, στην πρωτοπορία της ανάπτυξης όλου του πλανήτη.

Γνωρίζουμε πολύ καλά ότι στην Κεντρική Ευρώπη, ήδη, ο σχεδιασμός είναι δεκαετής και, τουλάχιστον, για την επόμενη δεκαετία, θα χρειαστούν 6.000.000 επιστήμονες, όπως ανακοινώθηκε από τα μεγάλα ειδησεογραφικά πρακτορεία. Την ίδια στιγμή, που στην Ελλάδα κλείνουμε 200 σχολεία -με τρόπους οι οποίοι απάδουν από αυτό που θέλουμε να λέμε σχεδιασμό, για τις μέλλουσες γενεές- φήμες φέρνουν τους καθηγητές πληροφορικής, να κινδυνεύουν να χάσουν τις θέσεις τους και το μάθημα της πληροφορικής να το διδάσκουν άνθρωποι, οι οποίοι απλώς έχουν παρακολουθήσει σεμινάριο χειρισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών για ένα Σαββατοκύριακο.

Πιστεύουμε ότι, και πρέπει να το αντιληφθούμε από τις εισηγήσεις των εμπειρογνομόνων σε παγκόσμιο επίπεδο, όπου, όπως γνωρίζετε, στα σχολεία πλέον φτάνουν σωρηδόν οι προτάσεις, μετά την πρώτη γλώσσα, η δεύτερη που θα διδάσκεται να είναι μια γλώσσα προγραμματισμού. Γλώσσα προγραμματισμού, όχι όπως την εννοούν «στενά» οι καθηγητές πληροφορικής, αλλά μια γλώσσα, που να μπορεί να προγραμματίζει ένας μέσος πολίτης, ένας μέσος νους, τον τρόπο με τον οποίο θα διαλέγεται με το μηχάνημα, θα διαλέγεται με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή

και θα μπορεί να έχει πρόσβαση είτε στην πληροφορία είτε στη γνώση είτε στο επιχειρείν.

Με αυτή την έννοια, λοιπόν, θα πρέπει και εμείς να αντιληφθούμε ότι είναι καιρός, να θέσουμε πραγματικούς στόχους. Η δική μας πρόταση, ως Ανεξάρτητοι Έλληνες, είναι, τουλάχιστον, για τη δεύτερη περίοδο εργασιών της Βουλής, η στοχοθεσία. Ποιος θα ετοιμάσει αυτό το εθνικό σχέδιο, πότε θα ετοιμαστεί; Από ποιους θα ετοιμαστεί το εθνικό σχέδιο για τη νέα εποχή της Έρευνας και Τεχνολογίας;

Η απάντηση είναι απλή. Εμείς, από αυτή την Επιτροπή, να ετοιμάσουμε εισηγήσεις και πέρα από τον στόχο, να ετοιμάσουμε και τις οδούς, με τις οποίες θα φτάσουμε μέχρι τον στόχο. Δεν μπορούμε να βλέπουμε όλα τα γύρω κράτη να κάνουν άλματα προόδου. Δεν μπορεί να συζητούμε και να ψάχνουμε τις διαφορές, με την SILICON VALLEY, ας πούμε, στην Αμερική. Και, τελικά, το μόνο που μας χωρίζει με την SILICON VALLEY, γιατί έχουμε εξαιρετικούς επιστήμονες, απέραντες δυνατότητες, εύστροφους ανθρώπους της επιστήμης, που προσφέρουν με φαντασία και έμπνευση, στο βωμό που κλήθηκαν να προσφέρουν, είναι το εξής:

Κάνουμε το ίδιο άθλημα, μόνο που εμείς, στο στίβο της γνώσης επιδιδόμαστε στο άλμα εις ύψος, ενώ εκείνοι, της Αμερικής επιδίδονται στο άλμα επί κοντώ, όπως χαρακτηριστικά μας έλεγε ο Καθηγητής στην Κρήτη. Η επίσκεψη στο Ι.Τ.Ε. Κρήτης, ήταν το δεύτερο κορυφαίο σημείο, και ήταν η στέψη όλης αυτής της προσπάθειας, που έγινε μέσα από την Επιτροπή. Αντιληφθήκαμε στο Ι.Τ.Ε., και στο Ινστιτούτο των Μεσογειακών Σπουδών με τις Ανθρωπιστικές Επιστήμες, όλα τα προβλήματα και όλα τα καλά και τα κακά, που συμβαίνουν στον τόπο, για την Έρευνα και την Τεχνολογία.

Αντιληφθήκαμε, τουλάχιστον, πώς μπορεί το πνεύμα της συνέργειας, με μια σειρά από ικανότατους επιστήμονες, να παράξουν έργο, όπως το είδαμε πραγματικά τόσο στο Ρέθυμνο, όσο και στο Ηράκλειο. Ταυτόχρονα, ζήσαμε το ελληνικό δαιμόνιο και από την αγαθή του πλευρά, όπου είδαμε εμπνευσμένες δημιουργίες και πρωτότυπα αναπτυξιακά προγράμματα να εξελίσσονται και να συνεχίζουν να εξελίσσονται στη διάρκεια του χρόνου. Ήταν ολοφάνερο ότι υπήρχαν και άλλοι επιστήμονες, οι οποίοι έβγαζαν «τη σκοτεινή πλευρά του φεγγαριού», προσπαθώντας ο ένας να αποδομήσει τον άλλον. Αν και συμβαίνουν αυτά, ωστόσο, πρέπει να παραδεχτούμε ότι το Ι.Τ.Ε είναι μια πρωτοπόρα δύναμη. Πρέπει να διδαχτούμε από όσα αντιληφθήκαμε εκεί. Νομίζω πως είναι ο κλειδολίθος για να ανοίξουμε, επιτέλους, όλον αυτό το χώρο, στον οποίο σπρώχνει η νέα γενιά, ζητάει

τη δική της καλύτερη μέρα κάτω από τον ήλιο, ζητάει να προσφέρει, ζητάει να αξιοποιήσει ιδέες, ζητάει να δημιουργήσει και εμείς είμαστε υποχρεωμένοι να συμπεριφερθούμε όχι ως κακόγεροι ή μεγαλόδηλοι μπροστά σε τέτοιες προκλήσεις, αλλά εμείς, αυτή η Επιτροπή, να δημιουργήσει και στόχους και οδούς.

Σε σύμφωνο συνεργασίας, συγκεκριμένα μνημόνιο συνεργασίας με την Τουρκία, σε επίπεδο αγροτικής ανάπτυξης που ήλθε προς ψήφιση, και σκεφτείτε ότι ένα από τα μεγάλα εγχειρήματα που έχει να κάνει αυτή η συνεργασία των δύο κρατών, είναι ότι οι γείτονές μας είδαν με θαυμασμό τον τρόπο με τον οποίο παιδιά στην Ελλάδα, επιστήμονες, εμπνεύστηκαν το υπόγειο «στάγδιν», την υπόγεια άρδευση με σταγονίδια. Αυτή η μεγάλη ιδέα, για την οποία ήρθε η Τουρκία σήμερα και μας προσκαλεί να κάνουμε ένα μνημόνιο συνεργασίας, για να το αξιοποιήσουν, είναι μηδαμινή, σε σχέση, για παράδειγμα, με όσα κορυφαία επιτεύγματα συμβαίνουν στο Ι.Τ.Ε. Κρήτης.

Πραγματικά, μπορούμε να προσφέρουμε στην Ελλάδα, να προσφέρουμε στην Ευρώπη, να προσφέρουμε στον κόσμο, γιατί είναι και για εμάς μια ουσιαστική πρόκληση να μετατρέψουμε το «brain drain» σε «brain exchange». Δεν θέλω να χρησιμοποιώ ξένες λέξεις, αλλά, δυστυχώς, έχουν κατοχυρωθεί. Λοιπόν, αυτή τη «διαρροή εγκεφάλων» εμείς θα πρέπει να την κάνουμε μια «ανταλλαγή εγκεφάλων», για να μπορέσουν τα παιδιά μας να ταξιδέψουν, να γνωρίσουν, να μάθουν, να αλλάξουμε ιδέες και, τελικά, να πάει ο τόπος μπροστά.

Νομίζω ότι δεν μπορούμε να μιλάμε, να μένουμε αμέτοχοι και να παρακολουθούμε μόνο, τους φορείς που καλούνται στην Επιτροπή. Από τους φορείς που προσκλήθηκαν, θεωρώ –μη ξεχνώντας τα λόγια του Ευρωβουλευτή κ. Κ. Τσουκαλά- πως ο πραγματικός αριθμός των ερευνητικών κέντρων που αξίζουν πραγματικά στην Ελλάδα είναι μικρότερος από τα δάχτυλα του ενός χεριού.

Το πρόγραμμα του «στάγδιν», στο οποίο αναφέρθηκα, νομίζω ότι πλέον είναι μια κληρονομιά από το φάντασμα του Εθνικού Ιδρύματος Αγροτικής Έρευνας (ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε.), γιατί έτσι έχουν μείνει μερικοί τέτοιοι θεσμοί στην Ελλάδα. Ωστόσο, θεωρώ ότι πρέπει να καλούμε φορείς, χωρίς να εξετάζουμε αν είναι ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου. Αυτό είναι το λιγότερο που απασχολεί, σε αυτό το στάδιο. Δεν είναι μόνο τα κονδύλια, που θα πρέπει οπωσδήποτε να προβλέψουμε. Είναι ότι θα πρέπει να χαράξουμε πολιτικές εμείς, και κανένας άλλος. Η ευθύνη είναι δική μας. Η αποστολή μας θα εκτελεστεί όσο μπορούμε, με τον καλύτερο τρόπο, και νομίζω ότι πρέπει όλα τα μέλη της Επιτροπής να αναλάβουμε το κόστος και να ετοιμάσουμε, επιτέλους, αυτό το εθνικό σχέδιο, δίνοντας προοπτική στον τόπο.

IV. Οι Εισηγήσεις έγιναν δεκτές, κατά πλειοψηφία, και μαζί με τις προτάσεις του ΣΥΡΙΖΑ-Ε.Κ.Μ., όπως κατατέθηκαν από τη Βουλευτή, κυρία Θεανώ Φωτίου, Αντιπρόεδρο της Επιτροπής και τις προτάσεις των Ανεξαρτήτων Ελλήνων, όπως κατατέθηκαν από τον Βουλευτή, κ. Κωνσταντίνο Γιοβανόπουλο, μέλος της Επιτροπής, συναπαρτίζουν την Έκθεση της Επιτροπής, η οποία υποβάλλεται προς την Ολομέλεια της Βουλής.

Αθήνα, 19 Ιουλίου 2013

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΛΜΙΑΣ

Α΄ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο Β΄ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΘΕΑΝΩ ΦΩΤΙΟΥ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΑΡΑΣΤΑΤΙΔΗΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

Βεσυρόπουλος Απόστολος

Κωνσταντινόπουλος Οδυσσέας

Βλαχογιάννης Ηλίας

Γιοβανόπουλος Κωνσταντίνος

Κέλλας Χρήστος

Ξουλίδου Σταυρούλα

Κόνσολας Εμμανουήλ

Κούζηλος Νικόλαος

Κουτσογιαννακόπουλος

Μάρκου Αικατερίνη

Κωνσταντίνος

Λαμπρούλης Γεώργιος

Μακρή-Θεοδώρου Ελένη

Μπούρας Αθανάσιος

Σενετάκης Μάξιμος

Σκρέκας Κωνσταντίνος

Χριστογιάννης Δημήτριος

Αμανατίδης Ιωάννης

Δερμιτζάκης Κωνσταντίνος

Διαμαντόπουλος Ευάγγελος

Ζεϊμπέκ Χουσεΐν

Καρά Γιουσούφ Αϊχάν

Μωραϊτης Αθανάσιος (Θάνος)

**V. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΡΗΤΗΣ
(Ι.Τ.Ε.)**

**A. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΣ (Ι.Τ.Ε.)
ΚΡΗΤΗΣ
ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΝ ΤΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ (Ε.Κ.)**

1. Προστασία των Ερευνητικών Κέντρων από ανορθολογικές διατάξεις

❖ Διαδικασία επιχορήγησης ΕΚ που λειτουργούν ως Ν.Π.Ι.Δ.

Το άρθρο 27 παρ. 3 του Ν. 4110/2013, το οποίο στόχευε στον έλεγχο της νομιμότητας και αναγκαιότητας των επιχορηγήσεων προς Μ.Κ.Ο., σωματεία, κ.λπ., λόγω της γενικής αναφοράς του σε Ν.Π.Ι.Δ. (αδιακρίτως του σκοπού τους), συμπάρεσυρε στις γραφειοκρατικές διαδικασίες που απαιτούνται πλέον για την καταβολή της επιχορήγησης και όλα τα Ερευνητικά Κέντρα, τα οποία έχουν συσταθεί και λειτουργούν ως Ν.Π.Ι.Δ. Και ενώ τα αθλητικά σωματεία εξαιρέθηκαν άμεσα από τις νέες διαδικασίες επιχορήγησης που θεσπίζουν οι διατάξεις αυτές, τα Ερευνητικά Κέντρα – Ν.Π.Ι.Δ., για τα οποία δεν συντρέχουν οι λόγοι που υπαγόρευαν τη θέσπισή τους, εξακολουθούν να υπάγονται στις εν λόγω διατάξεις.

❖ Προσλήψεις επιστημονικού και λοιπού προσωπικού

Με το άρθρο 1 παρ. 1 του Ν. 3812/2009 καταργήθηκε η δυνατότητα των ερευνητικών φορέων (βάσει του άρθρου 4 του Ν. 2919/2001) να μπορούν να προσλαμβάνουν με συμβάσεις αορίστου ή ορισμένου χρόνου, το κατά την κρίση τους κατάλληλο προσωπικό για την εκτέλεση προγραμμάτων που αναλαμβάνουν, με απόφαση του Δ.Σ. αυτών.

Και η μεν πρόσληψη Επιστημονικού προσωπικού με συμβάσεις ορισμένου χρόνου γίνεται πλέον υπό τον έλεγχο του ΑΣΕΠ, η δε πρόσληψη διοικητικού και λοιπού προσωπικού γίνεται μέσω ΑΣΕΠ, διαδικασίες, οι οποίες συνεπάγονται πολύμηνες καθυστερήσεις και οι οποίες δεν συνάδουν με την ευελιξία, την οποία πρέπει να διαθέτουν οι ερευνητικοί φορείς, προκειμένου να είναι σε θέση να ολοκληρώσουν επιτυχώς τα ερευνητικά προγράμματα και τις συμβατικές υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν.

❖ Υπαγωγή προσωπικού ερευνητικών φορέων στο ενιαίο μισθολόγιο

Με την παρ. 12 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του Ν. 4093/2012 το προσωπικό των Ερευνητικών Κέντρων - Ν.Π.Ι.Δ. υπήχθη στις διατάξεις του Κεφαλαίου Δευτέρου του Ν. 4024/2011, δηλαδή στο ενιαίο μισθολόγιο,

ασχέτως της πηγής χρηματοδότησης αυτών (Κρατικός Προϋπολογισμός ή εξωτερικές χρηματοδοτήσεις από Ανταγωνιστικά έσοδα Ε.Ε. και Ιδιωτικά έσοδα)

Η υπαγωγή στο Ενιαίο Βαθμολόγιο – Μισθολόγιο έχει δημιουργήσει τις εξής παρενέργειες:

A. Μειώνει την απορρόφηση ανταγωνιστικών εξωτερικών χρηματοδοτήσεων και δημιουργεί δυσκολίες στην υλοποίηση των συμβατικών υποχρεώσεων.

B. Τα Ε.Κ. χάνουν πόρους από εξωτερικές πηγές, εκτός Κρατικού Προϋπολογισμού, και η χώρα χάνει θέσεις απασχόλησης επιστημονικού προσωπικού και φόρους. Ταυτόχρονα, ζημιώνονται τα Ασφαλιστικά Ταμεία, καθώς μειώνονται οι ασφαλιστικές εισφορές.

Γ. Τα Ε.Κ. χάνουν σημαντικό μέρος της ανταγωνιστικότητάς τους στον Ευρωπαϊκό και Διεθνή ανταγωνισμό, λόγω των χαμηλών αμοιβών, με συνέπεια την αδυναμία προσέλκυσης προσωπικού υψηλών δεξιοτήτων.

2. Πρόταση για θέσπιση πλαισίου «ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΚΟΠΟΥ ΓΙΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ»

Το ερευνητικό «οικοσύστημα» της χώρας, στη σημερινή συγκυρία, πιέζεται από πολλές πλευρές και αντιμετωπίζει προβλήματα γενικά και ειδικά, περιλαμβανομένων και των οικονομικών προβλημάτων ορισμένων Ερευνητικών Κέντρων. Ως εκ τούτου, ποικίλοι κίνδυνοι για τα Ερευνητικά Κέντρα είναι υπαρκτοί.

Επιπλέον, διαφαίνεται ότι το θεσμικό πλαίσιο της χώρας, αλλά και το «μοντέλο» λειτουργίας πολλών Ερευνητικών Κέντρων χρειάζεται προσαρμογές. Η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (Γ.Γ.Ε.Τ.) θα μπορούσε στη σημερινή συγκυρία με σοβαρά επιχειρήματα και με την υποστήριξη Ερευνητικών Κέντρων και της Συνόδου των Προέδρων να πείσει την πολιτική ηγεσία ότι η Έρευνα και η Καινοτομία, προκειμένου να αποτελέσουν μοχλούς ανάπτυξης, χρειάζεται να λειτουργήσουν στη βάση ενός νέου θεσμικού πλαισίου «ειδικού σκοπού» για τα Ερευνητικά Κέντρα. Εάν υιοθετηθεί αυτό το θεσμικό πλαίσιο από τη χώρα, θα στηρίζει τις ιδιομορφίες της έρευνας, τη διεθνή ανταγωνιστικότητα των ΕΚ και τις ανάγκες της σύνδεσης της έρευνας με την παραγωγή. Η θεσμική αυτή μορφή θα στηρίζεται στην αυτονομία των Ερευνητικών Κέντρων, την ευθύνη των Διοικήσεών τους για επίτευξη μεσομακροπρόθεσμων στόχων, στην αξιολόγηση και την ανταγωνιστικότητα, με την εποπτεία της Πολιτείας.

Ένα τέτοιο νέο μοντέλο, στηριζόμενο στην ποιότητα του επιστημονικού έργου που επιτελείται και των πρωτοβουλιών για αξιοποίηση της επιστημονικής καινοτομίας, εφόσον μελετηθεί, από πλευράς συνταγματικότητας, ως ειδικό θεσμικό πλαίσιο, θα μπορούσε να προταθεί στα Ερευνητικά Κέντρα Ν.Π.Δ.Δ. και Ν.Π.Ι.Δ. για να το υιοθετήσουν, με ταυτόχρονη αποδέσμευση από τους οριζόντιους θεσμούς που έχουν δημιουργηθεί, λόγω των πολιτικών της δημοσιονομικής προσαρμογής.

Η εφαρμογή αυτή, με ταυτόχρονη στοχευμένη τροποποίηση του ν.1514/85 και προσαρμογή στις σύγχρονες απαιτήσεις, θα δώσει ώθηση στα Ερευνητικά Κέντρα και μπορεί να εξασφαλίσει την αποτελεσματική λειτουργία τους για την επόμενη δεκαετία.

Επίσης, κρίσιμη και αναγκαία παράμετρος για την αποτελεσματική λειτουργία της Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας (ΕΤΑΚ) στη χώρα αποτελεί η πολιτική διεκδίκηση από την Γ.Γ.Ε.Τ. ενός εξειδικευμένου «Επιχειρησιακού Προγράμματος Έρευνας και Τεχνολογίας», στο πλαίσιο του σχεδιασμού για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, με ελαχιστοποίηση της γραφειοκρατίας και απαλλαγή από κανόνες-τροχοπέδη για την αποτελεσματική απορρόφηση πόρων από τα διαρθρωτικά ταμεία, για ερευνητικούς σκοπούς.

Β. Προτάσεις – θέσεις του συλλόγου ερευνητών Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας Κρήτης σχετικά με το θεσμικό πλαίσιο της επιστημονικής έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης στην Ελλάδα

Ο Σύλλογος Ερευνητών Ι.Τ.Ε. έχει εδώ και χρόνια διαμορφώσει θέσεις για το νέο θεσμικό πλαίσιο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης. Επειδή μεσολάβησε ο νέος Νόμος για τα Α.Ε.Ι. κάποιες από αυτές έχουν ήδη γίνει αποδεκτές. Με κυανούς χαρακτήρες γίνεται αναφορά σε αυτές όπου χρειάζεται συμπλήρωση/εξειδίκευση σε έναν επερχόμενο νέο Νόμο για την Έρευνα.

• ΕΝΙΑΙΟΣ ΧΩΡΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Έχοντας ως δεδομένη τη θέση της Πολιτείας για δημιουργία ενιαίου χώρου έρευνας και εκπαίδευσης, θεωρούμε ότι για την υλοποίηση αυτού του στόχου και την αρμονικότερη και στενότερη δυνατή συνεργασία μεταξύ Ερευνητικών Κέντρων (Ε.Κ.) και Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι.), καθώς και μεταξύ ερευνητών και μελών Δ.Ε.Π. πρέπει να υφίσταται μια Κοινά Αποδεκτή Αρχή «Αμοιβαιότητας και Αντιστροφής Ρόλων».

Πιο συγκεκριμένα προτείνουμε:

❖ Μέλη Δ.Ε.Π. κατόπιν σχετικής έγκρισης από τα Ερευνητικά Κέντρα (το ΕΣΙ και το ΔΣ) θα μπορούν να είναι συνεργαζόμενοι ερευνητές στα Ερευνητικά Κέντρα, με αντίστοιχα δικαιώματα με αυτά των εκλεγμένων ερευνητών του Ερευνητικού Κέντρου όσον αφορά στη διεξαγωγή της έρευνάς τους.

❖ Αμοιβαία και αντίστροφα με τα παραπάνω, οι Ερευνητές των Ε.Κ. θα μπορούν να διδάσκουν μεταπτυχιακά μαθήματα, να είναι κύριοι επιβλέποντες σε μεταπτυχιακές και διδακτορικές διατριβές και να έχουν ισότιμη συμμετοχή στις επιτροπές μεταπτυχιακών προγραμμάτων (research professor).

Η επίβλεψη διδακτορικής διατριβής από ερευνητές προβλέπεται στο νέο νόμο για τα ΑΕΙ (Ν.4009/2011, Άρθρο 39, Παράγραφος 5) στα πλαίσια συνεργασίας Α.Ε.Ι. με Ε.Κ. και όχι αυτόνομα, όπως θα μπορούσε να γίνει στην περίπτωση research professor. Παρομοίως, για τη συμμετοχή στην επιτροπή του μεταπτυχιακού προγράμματος (Ν.4009/2011 Άρθρο 38/Παράγραφος 3) δεν προβλέπεται συμμετοχή ερευνητών αλλά και ούτε ειδική συμμετοχή στη διδασκαλία των μαθημάτων του δευτέρου κύκλου.

❖ Στο διδακτικό έργο των ερευνητών –στα πλαίσια της παραπάνω δραστηριότητας– δεν περιλαμβάνεται η διδασκαλία προπτυχιακών μαθημάτων, για την οποία θα πρέπει να υπογράφεται σχετική σύμβαση παροχής έργου (επισκέπτης/αντεπιστέλλων καθηγητής - adjunct professor) με αντίστοιχη, επιπλέον των τακτικών αποδοχών τους, αμοιβή.

Έχει ενσωματωθεί στο νέο νόμο για τα Α.Ε.Ι. (Ν.4009/2011-Άρθρο 16/Παράγραφος 6) αν και δεν είναι ξεκάθαρο αν θα είναι αποκλειστικής ή μερικής απασχόλησης, όπως, επίσης, επαφίεται σε κοινή απόφαση ΥΠΟΙΚ/ΥΠΕΠΘ το ύψος της αμοιβής.

Είναι προφανές ότι υπάρχει σχετική ασάφεια του Ν. 4009/2011 για το ρόλο των ερευνητών στα Α.Ε.Ι. και τα σχετικά άρθρα του νόμου για την έρευνα θα χρειασθεί να διατυπωθούν κατάλληλα, ώστε να υπάρχει συνεκτικότητα όσον αφορά στους διάφορους τύπους σύνδεσης ερευνητή με Α.Ε.Ι. και αντίστοιχων υποχρεώσεων, δικαιωμάτων και αμοιβών.

❖ Οι ερευνητές των Ερευνητικών Κέντρων θα μπορούν να συμμετέχουν στις επιτροπές κρίσης των μελών Δ.Ε.Π. σαν εξωτερικοί, των αντιστοίχων τμημάτων, εκλέκτορες. Αυτό θα έχει και πρακτικές συνέπειες αφού σε πόλεις όπου υπάρχουν Α.Ε.Ι. και Ε.Κ. θα είναι μικρότερη η ανάγκη μετακίνησης μελών Δ.Ε.Π. από άλλες πόλεις.

Έχει ενσωματωθεί στο νέο νόμο για τα Α.Ε.Ι. (Ν.4009/2011-Άρθρο 19)

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα Ε.Κ. και ιδιαίτερα το Ι.Τ.Ε. αποτελεί ένα επιτυχημένο παράδειγμα ενιαίου χώρου έρευνας και εκπαίδευσης αφού σειρά μεταπτυχιακών και διδακτορικών διατριβών πραγματοποιούνται στα εργαστήριά του με κύριους επιβλέποντες συνεργαζόμενα μέλη Δ.Ε.Π. αλλά και Ερευνητές, ενώ τα συνεργαζόμενα μέλη Δ.Ε.Π. συμμετέχουν πλήρως στα όργανα διοίκησης (Επιστημονικά Συμβούλια, Διευθυντές Ινστιτούτων) αυτού.

• ΘΕΣΜΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΩΝ

Αποτελεί κοινή διαπίστωση ότι υπάρχει μια σαφής αδυναμία να προσελκυσθούν αξιόλογοι ερευνητές του εξωτερικού και να εκλεγούν Ερευνητές και όχι μέλη Δ.Ε.Π.. Επίσης υπάρχει συνεχής διαρροή Ερευνητών (ιδίως του Ι.Τ.Ε.) προς τα Α.Ε.Ι.. Ο λόγος είναι ότι ένα μέλος Δ.Ε.Π. έχει σαφή πλεονεκτήματα σε σχέση με έναν ερευνητή όπως νέες δυνατότητες χρηματοδότησης της έρευνάς του, πρόσβαση σε φοιτητές/μεταπτυχιακά προγράμματα, και υψηλότερες μισθολογικές απολαβές (κατά

μέσο όρο 26%). Θα πρέπει, λοιπόν, η Πολιτεία να θεσπίσει σειρά κινήτρων για τη στήριξη του θεσμού του Έλληνα Ερευνητή όπως:

- ❖ Χρηματοδότηση μεταπτυχιακών και διδακτορικών διατριβών, οι οποίες θα επιβλέπονται από Ερευνητές. Προς αυτό το σκοπό, θα πρέπει να προβλεφθεί η χρηματοδότηση των δι-ιδρυματικών μεταπτυχιακών προγραμμάτων, μέσω των οποίων θα δίνονται και οι σχετικές υποτροφίες.
- ❖ Η εξίσωση των τελικών αποδοχών των ερευνητών, με εκείνες των αντιστοίχων βαθμίδων των μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι., μέσω της επαναφοράς σε ισχύ των αντίστοιχων διατάξεων του νόμου Ν. 1514/1985.

• **ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ**

Επαναπροσδιορισμός νομικού καθεστώτος λειτουργίας, το οποίο διέπει τα Ε.Κ. και, ιδιαίτερα, αυτά τα οποία λειτουργούν σαν Ν.Π.Ι.Δ.. Η ένταξη των Ερευνητικών Κέντρων Ν.Π.Ι.Δ. στο καθεστώς λειτουργίας των Μη-Κυβερνητικών Οργανώσεων (Μ.Κ.Ο.) δημιούργησε σοβαρά νομικά, λειτουργικά και θεσμικά προβλήματα, τα οποία, ευθέως, αντανακλούνται στη βέλτιστη λειτουργία των Ε.Κ.. Άμεση απένταξη των Ε.Κ. Ν.Π.Ι.Δ. από το καθεστώς λειτουργίας των Μη-Κυβερνητικών Οργανώσεων (Μ.Κ.Ο.) και ένταξή τους σε καθεστώς λειτουργίας ειδικού σκοπού ανάλογης μορφής με τα ισχύουσες πρακτικές και πρότυπα σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες.

• **ΕΚΛΟΓΗ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΡΕΥΝΗΤΩΝ**

Ιδιαίτερα κρίσιμο για τη λειτουργία και ανάπτυξη των Ερευνητικών Ινστιτούτων είναι η διασφάλιση της διεξαγωγής των εκλογών και κρίσεων Ερευνητών και Ε.Λ.Ε. υπό απόλυτα διαφανείς διαδικασίες από ενδεκαμελείς επιτροπές ειδικών, όπως προβλέπει ο υπό αναστολή νόμος 3653/2008.

Υπάρχει γενική αποδοχή να υπάρχει μια «κατοπτρικότητα», μεταξύ βαθμίδων μελών Δ.Ε.Π. και ερευνητών. Άρα, θα πρέπει να καταργηθεί η βαθμίδα Δ' και να υιοθετηθούν παρόμοιες διαδικασίες για τους ερευνητές που είναι στη Δ' και Γ' βαθμίδα, με αυτές του Ν. 4009/2011.

• **ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ**

Αναφορικά με το θέμα της σύνθεσης του Δ.Σ. των Ερευνητικών Ιδρυμάτων θέση μας είναι ότι αυτά θα πρέπει να αποτελούνται από:

- ❖ τον Πρόεδρο του Κέντρου.
- ❖ τους Διευθυντές των Ινστιτούτων του Κέντρου.
- ❖ εκπρόσωπο των Εκλεγμένων Ερευνητών του Κέντρου.

- ❖ εκπρόσωπο των εργαζομένων του Κέντρου και
- ❖ εκπρόσωπο της Πολιτείας.

Αυτή την στιγμή στο Ι.Τ.Ε. εκπρόσωπος των Ερευνητών συμμετέχει σαν Παρατηρητής, χωρίς δικαίωμα ψήφου στο Δ.Σ. του Ιδρύματος.

• **ΘΕΣΜΟΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ (Ε.Λ.Ε.).**

Στη περίπτωση που καταργηθεί ο θεσμός των Ε.Λ.Ε., οι υπάρχοντες Ε.Λ.Ε. θα πρέπει είτε να μείνουν σε προσωποπαγείς θέσεις Ε.Λ.Ε. είτε να ενταχθούν σε παρόμοια προσωποπαγείς ερευνητικές βαθμίδες, μετά από κρίση παρόμοια με αυτές των ερευνητών.

Γ. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ Ι.Τ.Ε. ΚΡΗΤΗΣ

Θέμα: Θέσεις Δ.Σ. του ΣΕΙΤΕ για την αναδιάρθρωση του Ερευνητικού Ιστού και το νέο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των Ερευνητικών φορέων της χώρας

*Αξιότιμε κύριε Πρόεδρε,
Αξιότιμοι κυρίες και κύριοι Βουλευτές,*

Το Δ.Σ. του Συλλόγου Εργαζομένων Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας (ΣΕΙΤΕ), προτείνει τα παρακάτω βασικά βήματα, για την αναδιάρθρωση του Ερευνητικού Ιστού και τη θεσμοθέτηση ενός ενιαίου θεσμικού πλαισίου για όλους τους ερευνητικούς φορείς της χώρας:

1. Χαρτογράφηση όλου του Ερευνητικού συστήματος της χώρας και αξιολόγησή του βάσει προ-αποτυπωμένων κριτηρίων από επιτροπή διεθνώς αναγνωρισμένων εξωτερικών κριτών, με σημείο αναφοράς εκτός Ελλάδας.
2. Συγκέντρωση όλων ανεξαιρέτως των Ερευνητικών φορέων της χώρας υπό την εποπτεία της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας (Γ.Γ.Ε.Τ.), η οποία, σε άμεση συνεργασία με το Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας και Τεχνολογίας (Ε.Σ.Ε.Τ.), θα αναλάβει τον κεντρικό ρόλο στη διαμόρφωση στρατηγικής για την Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία (ΕΤΑΚ) και την πλήρη ευθύνη της υλοποίησής της, ως Ενιαίος Φορέας Διαχείρισης όλων των ερευνητικών κονδυλίων και προγραμμάτων, και Εφαρμογής ενός ενιαίου συστήματος αξιολόγησης.
3. Δημιουργία ενός ενιαίου και ελκυστικού πλαισίου λειτουργίας, για όλους τους ερευνητικούς φορείς, προσαρμοσμένου στις ιδιαιτερότητες της έρευνας και συμβατού με τις ευρωπαϊκές νόρμες, όπως η «Χάρτα του Ερευνητή», το οποίο θα μεταξύ άλλων θα περιλαμβάνει:
 - i. συμμετοχή των εργαζομένων σε όλα τα επίπεδα αποφάσεων,
 - ii. κίνητρα αμοιβών, χωρίς καμία επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού, με σαφώς διατυπωμένους κανόνες και επιβράβευση των άριστων,

- iii. επανακαθορισμό του ορισμού του «Ερευνητή», σύμφωνα με τα οριζόμενα στη Σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Χάρτα του Ερευνητή – Κώδικας δεοντολογίας για την πρόσληψη ερευνητών»,
- iv. λειτουργική και οικονομική εξίσωση Ερευνητών και μελών ΔΕΠ,
- v. δημιουργία κατηγοριών εργαζομένων «Επιστημονικό Προσωπικό Υψηλής Εξειδίκευσης» και «Τεχνικό Προσωπικό Υψηλής Εξειδίκευσης»,
- vi. ενιαία διαδικασία αξιολόγησης όλου του προσωπικού ανεξαιρέτως και
- vii. το διαχωρισμό της επιστημονικής καθοδήγησης από τη οικονομοτεχνική διοίκηση ενός Ερευνητικού Κέντρου, με τη θεσμοθέτηση Επιστημονικού Συμβουλίου και Διοικητικού Συμβουλίου, με διακριτούς ρόλους και αρμοδιότητες.

4. Θεσμική συμμετοχή όλων των αρμοδίων (ΕΣΕΤ, Σύνοδος Προέδρων ΕΚ, Διοικήσεις ΕΚ, κ.α.) και εκπροσώπων των εργαζομένων στα Ερευνητικά Κέντρα (Ομοσπονδίες, ΕΕΕ, κ.α.) σε κάθε φάση διαβούλευσης, με στόχο τη δημιουργία ενός προτεινόμενου σχεδίου αναδιάρθρωσης του Ερευνητικού ιστού και ενός ενιαίου θεσμικού πλαισίου λειτουργίας των Ερευνητικών φορέων. Τα Ε.Κ. έχουν εργαζομένους με παιδεία, επιστημονικό κύρος, ωριμότητα και δημιουργικότητα και οι προτάσεις τους θα συνεισφέρουν θετικά.

Η δημιουργία ενός ενιαίου πλαισίου λειτουργίας της Έρευνας μπορεί να συμβάλλει στη μέγιστη αξιοποίηση των δυνατοτήτων κάθε Ερευνητικού Ιδρύματος και των εργαζομένων σε αυτό, καθώς θα επιτρέπει τη χάραξη συνολικής στρατηγικής προσανατολισμένης στην προαγωγή της Έρευνας και την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της, ενώ, ταυτόχρονα, θα μπορεί να αξιολογεί με συγκεκριμένους δείκτες και ξεκάθαρους κανόνες την πορεία του φορέα και την ποιότητα εργασίας των εργαζομένων.